

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50
ПАРА
(ДИНАРА)
1952



Година XXVII
БРОЈ 772
15. октобар 1966.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН



У ОВОМ БРОЈУ:

НАЛИЧЈЕ ВАРОШКЕ РОМАНТИКЕ
ОПЕРАЦИЈА ВРЕЉИВАЦА
ИШЧЕЗЛИ СВЕТ
ВУДИТЕ ДЕТЕКТИВ
БАЈКАЛ — ДРАГУЉ СИБИРА
ХОДЕ ЛИ ВЛАТО ПРОГУТАТИ
МЕКСИКО
ХУМОР
ШАХ
АНЕКОТЕ
СПОРТ
ПИСМА ЧИТАЛАЦА

КРОЗ ВЕКОБЕ

ЗАШТИЋЕНЕ ПТИЦЕ

Први закон о заштити птица био је објављен у време архиепископа на града Трира Теодорика II, који је владао од 1212. до 1242. године. У његовом „Шумском уставу“ каже се, на пример, о сеницама следе-



ће: „Ко ухвати птицу која се назива сеница да буде предат анатемни“. Као што се види још у средњем веку се знало да је сеница корисна птица. А ево шта се каже у повељи Лудвика Баварског од 1328. године: „Тешка казна очекује онога ко ухвати сеницу, усрдног ловца инсеката. Ко прекрши ову забрану дужан је да у краљевску благајну уплати 60 шилинга, а двоју да донесе лепу црвену кокошку и 12 пилаћа као накнаду за ухваћену сеницу“.

КРАЉЕВА КАРАКТЕРИСТИКА

На надгробном споменику Карла II написано је: „Овде лежи краљ у чију славу нико није веровао, који никад није говорио глупости и који никад није урадио ништа паметно“.

РУЖНА ЛЕПОТИЦА

Фрине, позната грчка хетера и модел чувеног вајара Праксителя, која је по једној легенди на неком судском процесу ослобођена оптужбе захваљујући својој лепоти, била је у ствари све друго само не лепа. Њено право име било је Мнесарете, док јој је Фрине био надимак који је добила



због свог ружног и бледог лица. Јер, Фрине у ствари значи „крастава жаба“.

Фрине је стекла толико богатство да је једном понудила Тебанима да им о свом трошку сазида порушене градске зидине.

Кроз нашу земљу

КРИВАЈА

Војводина је веома занимљив предео наше земље. Природа јој је дала најплоднију земљу у Европи, али је повремено сурова према њој катастрофалним поплавама или сушама. Само њени мањи делови нису изложени таквим ђудима природе. Један од таквих је долина реке Криваје, највеће реке у северној Бачкој.

Криваја постаје од неколико слабих извора у близини Бајмока, који се јављају по дну долиница и долова, на додиру песка и леса. Криваја тече ка југоистоку и код Турје, источно од Србобрана, улази у Велики бачки канал. Дугачка је 65 км, а њен слив има површину од 956 кв. км.

Долина Криваје је усечена 10 до 15 м у бачку лесну зараван, која се на југу назива Телечка. У дну долине је плитко и широко корито, у којем има воде током целе године. Лети се она користи за наводњавање околних њива. Криваја има неколико притока: Таважуктску долину, Широки до Велики до, Дубоки до и друге.

На слици: у преграћеном кориту Криваје код Сомбора има доста воде и средином лета.



КОСМИЧКА РАДИОСКОПИЈА КЕОПСОВЕ ПИРАМИДЕ

Унутрашњост Кеопсове пирамиде старе 4.900 година већ је одавно испитана али још и данас привлачи пажњу археолога. Они верују да се у њеној огром-

ној каменој конструкцији крију још неке зајдане гробнице и просторије са драгоценим историјско-уметничким материјалом. Да се пирамида не би ру-

шењем или копањем оштетила, два научника, професори Фатис Бедви са калифорског и Луис Алварез са калифорнијског универзитета, предлажу да се Кеопсова пирамида изложи космичким честицама које пролазе кроз све предмете али су успорене када нађу на чврсти материјал. Ако у унутрашњости пирамиде постоје шупљине, космички зраци ће успорити своје кретање а научници ће добити дозволу да изврше копање у унутрашњости пирамиде.



АНЕГДОТЕ



ЈА САМ ЕГИПТОЛОГ

У стану познатог чешког научника — египтолога Франтишека Лекса зазвони телефон. Питали су га када се може дотерати угаљ за загревање стана. Научник је на то одговорио:

— На телефону је научник Лекс. Извините, ја се не бавим питањем угља. Ја сам — египтолог. Можда моја жена о томе нешто зна. Сад ћу је позвати, сачекајте моменат.

СВАКОМ СВОЈЕ

Један познаник дошао је Менделееву у посету. Гост је без прекида причао, па наједном упита:

— Да нисам досадио?

— Не, не, којешта — одговори Менделеев. — Слободно ти настави, ти ми не сметаш, ја мислим о своме.

ЗНАК ПИТАЊА И ЗНАК УЗВИКА

Виктор Иго док је био у изгнанству није знао како му се продају романи па је своје издавачу послао писмо у коме није ништа друго било него знак питања „?“.

Када је издавач примио писмо, одмах је узео хартију и на њој ставио „!“ и послао Игоу.



ДЕЧКО ЈЕ ОДРЖАО РЕЧ

Француски математичар Фурије посетио је једном школу у Греноблу. Том приликом он је показао ђацима и папирус са египатским хијероглифима.

— Зар нико до данас није прочитао шта је овде написано? — упита један дечак математичара.

— Није, — одговори му Фурије.

— А ја ћу га прочитати — смело изјави ђак.

Овај дечак звао се Жан Франсоа Шамполион. Када је имао дванаест година он је написао своју прву књигу: „Историја племенитих паса“. Када је имао 17 година написао је другу књигу: „Египат из времена фараона“. У 32. години, 1822. године, Шамполион је издао своје дело: „Писмо господину Дасију“. Ово дело положило је основе за дешифровање египатске хијероглифске писмености.

Веровали или не!



ФРАНЦУСКОГ ВОЈНИКА ФРАНСОА ДЕ СИВИЛА

(1537-1614)
ДВА ПУТА СУ У ЊЕГОВОЈ 25. ГОДИНИ ПРОГЛАСИЛИ МРТВИМ И ОАХРАНИЛИ — АЛИ ГА ЈЕ ОВА ПУТА ОТКОПАО И ВРАТИО У ЖИВОТ ЊЕГОВ ВЕРНИ СЛУГА!
ФРАНСОА ДЕ СИВИЛА ЖИВЕО ЈЕ ЈОШ 25 ГОДИНА

ЈЕДНА
Морска Ласта
ПРЕЛЕТЕЛА ЈЕ ЗА 12,5 ДАНА 5000 КИЛОМЕТРА ОД БОСТОНА /САД/ ДО ВЕЛИКОГ ОСТРВА СКОКХОЛМА



БИТКА ДОБИЈЕНА РАКЕТЛАМА

АМЕРИЧКИ ЈЕДРЕЊАК „НЕЗАВИСНОСТ“ НАПАЛА ЈЕ 1840. ЧИТАВА ФЛОТА МАЛАЈСКИХ ПИРАТА СА СУМАТРЕ.
АМЕРИЧКИ КАПЕТАН ОТЕРАО ЈЕ НАПАДАЧЕ.
МАЛАЈИ НЕ ИМАО МУНИЦИЈЕ.
ЊЕГОВ БРОД ЈЕ НОСИО ТОВАР РАКЕТЛА ЗА ВАТРОМЕТЕ И ПОСАДА ИХ ЈЕ СВЕ ОАЈЕДНОМ ЗАПАЛИЛА!



АМУКЕ

ХЛЕБНОГ ДРЕВЕТА СА СУМАТРЕ РЕЦКАСТО ЈЕ. КАД ЈЕ МЛАДО А РАВНИХ ИЗВИЦА КАД ЈЕ САСВИМ РАЗВИЈЕ

АМЕРИЧКИ ЗЕЛЕНИ СКАКАВАЦ

МОЖЕ ДА ЧУЈЕ ЗВУКЕ КОЈИ ИМАЈУ ДО 45.000 ЗВУЧНИХ ТРЕПТАЈА У СЕКУНДУ



ЗГРАДА КОЈУ ЈЕ ДОВРШИО АМОР

ИЗГРАДЊА ЦАРИНАРНИЦЕ У МЕКСИКО СИТИЈУ, КОЈА ЈЕ ДАНАС ДРЖАВНА БЛАГАЈНА, ПОЧЕЛА ЈЕ 1730. АЛИ СУ РАДОВИ ОДМАХ ОБУСТАВЉЕНИ ЈЕР СУ ИНЖЕЊЕРИ Тврдили да ће зидање трајати 10 ГОДИНА.
МЛАДА И ЛЕПА МЕКСИКАНКА САРА ДЕ АКУНА ОБЕКАЛА ЈЕ ХУАНУ ГУТИЈЕРЕЗУ ДА КЕ СЕ УДАТИ ЗА ЊЕГА АКО ЗГРАДУ ЗАВРШИ ЗА 6 МЕСЕЦИ — ОН ЈЕ ИСПУНИО ЊЕН УСЛОВ И ТО ТРИ ДАНА ПРЕ РОКА

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК



СПОРТ

Најмлађи светски рекордери

Изузев у пливању које представља спорт у коме доминирају сасвим млади спортисти, у осталим спортским гранама пуна зрелост се обично достиже после двадесете године. Међутим, било је и знатно млађих рекордера и светских шампиона. Тако је француски бициклист Шарпантије на Олимпијади у Берлину 1936. године у седамнаестој години освојио три златне медаље, Карпантије је постао европски шампион у боксу у осамнаестој години; Брумел је освојио сребрну олимпијску медаљу у Риму исто тако у осам

наестој години. Копи је победио у трци "Биро д'Италија" у двадесетој, Снел је имао 21 а Елиот 22 године када су постали олимпијски победници, Рививијер је поставио светски бициклически рекорд брзине на час, који ни данас није оборен, када је имао 21 годину, Матсон је имао 20 година када је поставио светски рекорд у бацању кугле, а Пеле само 17 кад је 1958. године био члан бразилске екипе која је освојила светско првенство у фудбалу.



» ТУРЕ « ЧЕКА...



Када је Владимир Беара отишао са фудбалске позорнице, на сцену је ступио Милутин Шошкић, а с њиме и још неколико младих голмана.

У овом „валу“ нових чувара прволигашких мрежа значајно место заузео је талентовани Иван Ђурковић, који је због успешних одбрана добио врло ласкаве похвале. Сва како најзначајније признање за њега је био позив да брани гол државног тима. Он је то чинио неколико пута и са великим успехом, а тада су га прогласили правим наследником ненадмашног Владимира Беаре.

Долазак у „Партизан“ прекинуо је тренутако тај блиство започети пут и даровити играч провео је годину дана на клупи за резервне играче јер је ветеран Милутин Шошкић био у првом плану. Ова кратка пауза оставила је последице. Иван Ђурковић је изгубио самопоуздање и на неколико

утакмица није испунио очекивања. Све је то довело дотле да је дрес са државним грбом препустио сигурном голману новог државног првака Војводине. На његовом путу ка потпуној афирмацији створена је препрека — Илија Пантелић.

Да ли ће Иван Ђурковић поново постати голман репрезентације и успети да поврати изгубљене позиције. Ево шта он каже:

— Пантелић је сада потпуно потиснуо у други план остале ривале. Он одлично брани и са правом ужива поверење селектора. Мени остаје једино да вредно тренирам и да стрпљиво чекам нову шансу.

Иван Ђурковић почео је фудбалску каријеру у 17. година у мостарском „Вележу“. Пре фудбала, његов спорт број 1 било је пливање. Он је сматран за једног од најбољих пливача у Мостару и у једно време прогласили га великом надом пливачког спорта Босне и Херцеговине.

— Пливање ми је само користило — каже Ђурковић. То ми је повећало снагу и рефлексе, који су и те како не-

опходни да би један голман могао успешно да брани.

Ђурковић је напустио пливање захваљујући одласку голмана Горана Ировића у загребачки „Динамо“. Његовим одласком „Вележ“ је остао без најбољег вратара, али то су били лепа изгледа за Ивана Ђурковића, који се одмах посветио фудбалу.

Иван Ђурковић поред свих признатих голманских квалитета има нешто још јаче од свега тога — велику амбицију и безгранично поверење у самог себе да ће успети.



Уређује: Паја Патак



Ква Ква

И то је срећа

Шила се враћа из лова. Белка га мистриливо чека и пита:

— Да ли си задовољан?

— Како да нисам, видео сам више зечева него прошле године.

— Знате, такав смо глобус добили из радње.

Лажна и пароланка

Шила разговара с једним пријатељем и каже му:

— Видиш ли онај авион?

— Видим.

— Ја имам тако добре очи да примећујем муву која се иста по крилу авиона...

— А ја — прекиде га пријатељ — имам тако добар слух да чујем њено зујање.

А бол не рачуна

Један туриста пролазећи преко Шилиног имања случајно му прегазу коконику. Брзо изађе из аутомобила и понуди Шили да му надокнади штету.

— Даћете ми 5000 динара — одреза Шила.

— За једну коконику! — запањивао се туриста.

— А мој бол за њом, то не рачунате — образложи Шила свој захтев.

Тако су добила

Инспектор дошао у школу и испитује ђаке из географије.

— Рајо, зашто осовина глобуса стоји косо?

— Нисам ја то учинио, каже Раја.

Инспектор поставља исто питање још неколицини ђака, а они мање-више одговарају исто. Најзад се наставник умена у жељи да помогне ђацима и рече:

Надо се

Хорације се нагло обогатио, сазидао велику кућу и у част њеног завршетка позвао велико друштво као и екину музичара. Пред почетак концерта виолиниста му приђе и рече:

— Знате, моја је виолина веома стара, то је један од Страдиваријусових примерака.

— Свирајте ви само — умори га Хорације — надам се да се њена старост неће приметити.



НЕПОЗНАТЕ ЗЕМЉЕ И НАРОДИ ИШЧЕЗЛИ СВЕТ

У Перуу је престао да постоји један од најнеобичнијих народа света. Ишчезло је племе јаких и одважних људи којима су приписиване натприродне силе и који су сами себе сматрали првим људима на земљи.

То је, без сумње била најстарија цивилизација Америке, цивилизација трске и воде. Њени творци су од најдањих времена па све до смрти свог последњег представника живели на језеру Титикака, по географском положају највишег пловног језера на свету. Данас тамо, на 3.812 метара надморске висине, на народ Уру подсећају још само остаци кућа од трске које пливају на води...

Индијанци Уру су од прастарих времена насељивали тешко приступачне и сурове висоравни Анда око језера Титикака. Уру су називали себе потомцима богова. Њихови ратоборни суседи индијанска племена Кечуа и Ајмара — односили су се према њима са страхопоштовањем, и бојећи се гнева њихових божанских заштитника, приносили су жртве у њихо-

ву част. Када су, шпански конквистадори покорили царство Инка, само су Уру успели да сачувају своју слободу и изолацију. Остали су верни својим легендама, обичајима, свом древној језику.

Њихов начин живота заиста је био необичан: од чврсто и густо испреплетених тршчаних сплавова они су стварали читаву вештачку језера која су покривали дебелим слојем земље донесене са обала. На тим острвима биле су њихове њиве и баште које су ђубрили брашном од рибљих костију. Чак и у време највећих шпанских освајања и у периодима колонијализације, Уру су остали једини господари својих острва. И ако се било који члан усудио да се ороди са становницима копна, без милости су га изгонили из племена. Уру су били изванредно издржљиви: у планинским пустињама, где је ваздух хладан и разређен, они су ишли обнављених руку и ногу, увек гологлави.

Недавна шестогодишња суша на перуанским висоравнима натерала је птице да

напусте шипрајце на обалама језера; оголела поља страда су од ерозије, риба у језеру је изумрла, мраз је оковао огромна пространства. Хиљаде Кечуа и Ајмара Индијанаца спустили су се у тропске долине. Али древни Уру, усамљени и одважни, одлучили су да се супротставе стихiji.

Глад је победила висораван и народ који је остао на њој. Уру су почели да изумиру. Изгладнеле жене више нису постајале мајке. Плеће се није подмлађивало, а старици су имали само једну жељу: да умру на језеру својих предака.

У научним круговима све су се чешће чули гласови који су захтевали да се племену помогне, али влада није ништа предузела.

Сушне године су прошле и обале језера Титикака поново су оживеле. Вратили су се и Ајмара и Кечуа Индијанци. Само Уру више нема. Пре пет година тамо се још могла срести седа дугокоса Индијанка — последња из племена Уру. Звала се Хесусо Салинас. Она је причала о старцима који су остали да

живе на острвцу Уру-Иту, на средини језера: „Када последњи старац са Уру-Иту, умре, ишчезнуће наше племе и наша реч умући ће заувек“.

Жан Велар, директор француског Института за проучавање Анда, годинама је борао у овом племену проучавајући језик и сакупљајући фолклорни материјал. Новинарка Алфонсина Баррионуро пише да Кечуа и Ајмара сматрају Велара кривцем за нестанак народа Уру: тиме што је прикупио њихова предања он је „украо њихову душу. А без душе...“

Остале су само легенде и оне причају о животу народа Уру и њиховим веровањима. „Ми нисмо људи, ми смо „кот сунси“ — језерска бића. Још пре Инка, много пре но што је небески отац Та Ти Ту саздао племена Кечуа и Ајмара, пре но што је Сунце осветлило земљу, када се вода Титикака протекла до самих крајева пуни (пустинске висоравни Анда) — наши предци већ су живели овде. Наша крв је црна и ми не тонемо у воду. Ми не осећамо мраз; влажна магла која продира у људе и односи их у смрт, нама не смета. Ми не говоримо језиком људи и они нас не разумеју.“

И старе европске хронике потврђују постојање народа Уру на језеру Титикака. Како је забележио шпански монах Анхело Олива, шпански вице-краљ Франциско де Толедо наредио је да се Уру насилно иселе са вештачких острва и приморају да живе на земљи. Међутим, нови услови живота на које нису навикли изазвали су прави помор међу пресељеним „језерским бићима“. И Уру су бежали из нових насеља да би се вратили на своја острва.

Шпански конквистадори ни су схватили многе појаве и обичаје народа Уру. Монах Антонио де Келанча је записао: „Они су склони крађи. Нокат на палцу десне ноге пуштају да им израсте толико дугачак и толико га заостре да само помоћу њега, без икаквог ножа, могу овци да прежеу грло.“ Уру Индијанци заиста су имали необично дугачке и оштре нокте на палцима десне ноге. Али, он им није служио да кришом прекољу овцу свог суседа, већ им је био нека врста српа при обрађивању и брњау трске.

У одећи од трске, користећи трску за подизање кућа и грађење чамца, хранећи се трском и разним кртоластим биљкама које су гајили на својим вештачким тршчаним острвима, Уру су дочекали и свој крај.

О ШКОТЛАНЂАНИМА

НИШТА БАДАВА

Неки странац ушао у радњу једног антиквара у Единбург. Прошетом је неколико пута кроз радњу и, како му се ништа нарочито није допало, пошао је ка излазу. Међутим, антиквар га заустави и рече му:

— Посета музеју: 1 шилинг!

НИКАД ЗАДОВОЉАН

Мак Доналд оде свом пријатељу Мак Дагласу, кројачу и затражи да види једне панталоне.

— Ове су као створене за

тебе — поче да хвали своју робу Мак Даглас. — И што је најважније јевтине су, свега 10.000 динара.

— Не, 8.000! — рече Мак Доналд.

— Ти баш хоћеш да ме упропастиш — вајкао се кројач — добро нека буде 9.000 динара.

— Не, 5.000.

— Ух! већ ми је мука од тебе и твог цркања — рече изнервиран кројач. — Узми их, покљавам ти их. Јеси ли сад задовољан?

— Нисам, могао си ми дати и капут.

МЛЕКО — НЕКАД ЛУКСУЗ

Земљорадници у древној Египту употребљавали су краве за обраду земљишта. Није онда чудно што су им оне давале годишње свега око 350 литара млека, количину која није била довољна ни за теле. Отуда је млеко у старом Египту било — луксузно пиће. Само нај-

ра пољопривредних стручњака и научника у Холандији, Данској, Совјетском Савезу и другим земљама, одбирањем најмлечнијих примерака као и селекцијом створене су краве, које дају 8 до 10 па и више хиљада литара млека годишње. Оваква крава могла



богатији могли су себи да дозволе пићење млека. Сиромашнији су мешали воду и млеко, а најсиромашнији су пили чисту воду.

После дугогодишњих напо-

би да исхрани десетину тела. Млеко је постало редовна намирница људи, нарочито деце и старијих људи и више није луксуз, као у старом Египту...

ЧУДНИ ИСЛАНД И ЊЕГОВИ СТАНОВНИЦИ

Први становници Исланда били су, према предању, ирски свештеници који су се ту доселили 795. године. Њима су се после извесног времена придружили викиншки пирати, а последњи досељеници били су келтски пустолови.

Та чудна етничка мешавина дала је веште морепловце који су читавих 100 година плаћкали по обалама Ирске и Шкотске.

Оно чиме се Исландци да нас највише поносе јесте њихов језик, најстарији живи језик на свету. Пре хиљаду година сви скандинавски народи говорили су истим језиком германског порекла. Међутим, док су Норвежани, Данци и Швеђани примили мноштво страних речи, на Исланду се сачувао језик у својој првобитној чистоти тако да се он данас једва разликује од оног којим се говорило у деветом веку. Разлог је зато њихова изолованост али и чини њеница да Исландци тако љубоморно чувају чистоту свог језика да се преко радија често чују упозорења против „увоза“ страних речи и „кријумчарења“ помодних израза, које лансирају туристи. Захваљујући томе, када би се викизи којим чудом обрели на Исланду, не би имали

никаких тешкоћа да се споразумеју са својим далеком потомцима.

Исланд спада у ред земаља са најмање неписмених на свету. Годишње се штампа седам пута више књига по становнику него у Енглеској. „Боље је ићи босоног него се лишити добре књиге“, вели једна стара исландска пословица. Мада главни град острва Рејкјавик има само 70.000 становника он представља јединствени културни центар на свету. У њему се штампа пет дневних листова а свака улица има просечно две књижаре. Уметници, књижевници и композитори уживају велико поштовање и одлично су плаћени. Рејкјавик има два симфонијска оркестра, оперу, народно позориште и више балетских трупа.

Занимљиво је да упркос његовој доста великој површини (77.000 квадратних километара) на Исланду не постоји ниједна железничка пруга а ретки друмови су у доста лошем стању, али зато преко 100 градова, села и заселака имају аеродроме а четвртина њих повезана је редовним ваздушним линијама.

Мада је Рејкјавик најсевернија престоница на свету у њему, захваљујући Голфској струји, влада врло умерена

клима. Просечна температура у јануару не падне испод минуса један. Зато су на острву

временске прилике најнестабилније на свету. У току једног преподнева могу се сме-

нити сунчев блесак, затим пљусак, потом тихо ведро небо и најзад прави ураган. Пре

ко лета дан траје готово 24 часа а зими ноћ не престаје.



На Исланду криминалитет међу омладином тако рећи не постоји. Кривична дела су исто тако веома ретка. За последњих 50 година забележена су само три случаја убиства! Острвска полиција броји свега 250 наоружаних људи. Међутим, и они су крајње неспретни када треба потегнути палицу или оружје. При крају прошлог рата једна група савезничких војника, која је савила победу, по стала је под утицајем алкохола у једном тренутку сувише жустре и почела је да вређа становништво. Полицији је наређено да интервенише. И, шта се десило? Испоставило се да полицијци нису умели да одшрафе бомбе са сузавцем!

Једини прекршаји су кријумчарење и саобраћајни преступи. Возач не сме да стави у уста ни кап било каквог пића који садржи алкохол. Уколико макар само окуси пиво, кажњава се са 100.000 динара глобе и шест дана затвора. Кажњени може да бира време када ће да издржи казну у затвору, који представља обичну кућу за становање без хелија.

БАЈКАЛ

ДРАГУЉ СИБИРА

У току летњих месеци површински слој воде загреје се до 20°C, а у току зиме, од краја децембра и почетка јануара па до маја, Бајкал је под ледом. Дебљина ледене коре достиже од 70 до 140 сантиметара. Лед нагло почиње да се топи у мају а санте дуго после тога пливају по језеру теране ветром.

773 врсте биља и 1219 врста животиња. Од укупног броја биљних и животињских врста 58 одсто чине ендемичне врсте, тј. такве врсте којих нема више ни у једном крају земље. Посебно интересантни становници Бајкала су једна врста туљана (бајкалска фиска) који живе у северном делу језера и риба голомјанка

шине. Рибари их тада купе специјалним мрежама и шаљу у фабрику за производњу индустријског уља.

Главна привредна грана на Бајкалу је риболов, а у његовој околини дрвна индустрија и сточарство. Посебан значај Бајкалског језера огледа се у томе што његове

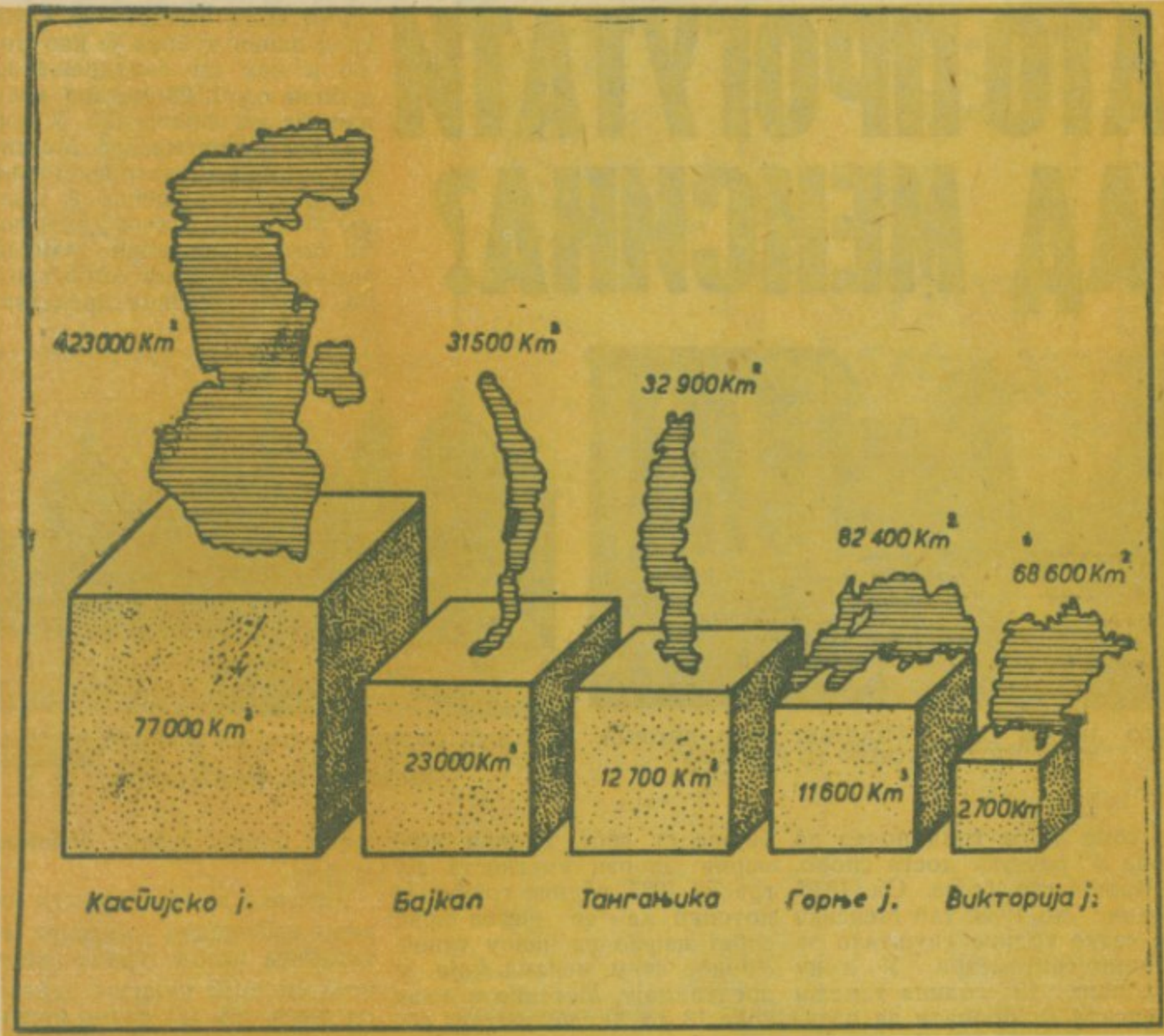
Велика маса воде Бајкала благотворно делује на климу околине. У току лета Бајкал расхлађује своју околину, а у току зиме загрева расхлађене ваздушне масе 10 и више степени у односу на континентални део Сибира.

Бајкалско језеро је једно од најстаријих на земљи. Настало је тектонским покретима земљине коре у давној геолошкој прошлости. У дубоким водама Бајкала очуван је велики број биљних и животињских врста, којих нема ни у једном другом језеру, у Бајкалском језеру живе



РИБА ГОЛОМЈАНКА

која рађа живе младунце. Ова необична риба живи на дубинама од 300 до 500 метара. Када се у мају отопи лед на језеру, маса угинулих голомјанки појави се на повр-



ЈЕЗЕРА НАЈБОГАТИЈА ВОДОМ

Пространа земља сибирска, богата и сирмашина, низијска и планинска, са безброј река и мочвара, крије у себи необичну плаву лепотицу, пространо и надалеко познато Бајкалско језеро. Ово језеро, које Руси краће називају Бајкал, једно је од најпознатијих на свету. Већ више од 200 година Бајкал је предмет проучавања географа, хидролога, биолога, геолога и других научника. О Бајкалу је написана обимна литература те оно спада у најбоље проучена језера на свету.

ко износи растојање од Новог Сада до Београда. Највећа дубина Бајкалског језера је 1742 м. Како се средњи ниво језера налази на 454,5 м изнад нивоа мора, дно језера на месту највеће дубине спушта се 1287,5 м испод површине мора. По овоме Бајкал представља најдубљу криптодепресију на копну (потопина испуњена језером чији је ниво виши од морске површине а дно ниже

од морског нивоа на копну). Бајкалско језеро је највећи резервоар слатке воде на свету. У њему је акумулирано око 20 одсто укупне количине слатке воде на нашој планети а то је равно као две трећине годишњег протицања свих река у свету. По запремини воде Бајкалско језеро је друго, одмах иза Каспијског. Каспијско језеро је тринаест и по пута веће од Бајкала, али има свега 3,3 пута више воде. Језеро Викториа у Африци веће је од Бајкала преко два пута, а има осам пута мање воде.

Бајкалско језеро снабдевају водом 336 река и потока. Највеће притоке су му Селенга (дугачка 1480 км), Горња Ангара (452 км), Баргузин (416 км) и друге. Сем воде из река језеро прима воду преко падавина, као и све водене површине. Бајкал губи воду испаравањем али много више једином отоком — Доњом Ангаром. Већ на самом излазу из језера Доња Ангара је велика река. Њоме сваке секунде из Бајкалског језера отиче 1717 кубних метара воде, што је нешто мање од протицања наше реке Саве код Београда (1800 м³/сек).

Површина Бајкалског језера износи 31.500 км², нешто више од површине Црне Горе и Словеније заједно. Од нашег Охридског језера Бајкал је већи деведесет и по пута. По површини је осмо језеро на свету. Већа су од њега само: Каспијско, Горње језеро, Викториа, Аралско језеро, Хјурон, Мичиген и Тангањика. Највећа дужина Бајкала је 636 км. То би пренего у наше границе одговарало отприлике ваздушном растојању између Суботице и Београда. Просечна ширина му је 48 км, а највећа 79,4 кило-



ОД СУБОТИЦЕ ДО БЕВЕЛИЈЕ



ДЕТАЉ СА БАЈКАЛА

Будуће ДЕТЕКТИВ

КЉУЧ МИСТЕРИЈЕ

— Хоћеш ли да попијеш штогод освежавајуће? — запита Роберт Базен своју младу жену Флоренцу док је она својим кључем откључавала врата њихове мале викенд-куће која се налазила свега дванаестак метара од обале мора и коју су њих двоје тек недавно сазидали да би у њој проводили летњи одмор. Отворила је врата и пошла према соби за спавање да би скинула свој још влажан костим за купање. За то време Луција, њена најбоља пријатељица, остала је на плажи. Флоренца се вратила и готово наискуп испила чашу ледене лимункаде коју јој је Роберт припремио. И он је

Поновно доносимо неколико кратких детективских прича-загонетки у којима се појављује ваш стари познаник инспектор Вернер. Верујемо да сте од њега већ научили да на сваки податак дат у причи и цртежу уз њу обратите пажњу и да ћете, на основу њих, успешно решити сваки задатак. За оне који не буду успели да открију преступнике решење дајемо на 14. страни.

испио своју уз примедбу да на таквој врућини, каква је била то поподне, нема боље освежавајућег напитка од хладне, не много слатке лимункаде. Неколико тренутака касније, тек што је прекорачила праг кућице да би се вратила на плажу, Флоренца се затетурала и одмах затим срушила на земљу. Тај тренутак Роберт је напрегнуто очекивао. Одмах се дао на посао: на уклањање свих трагова. Опрао је своју чашу, брижљиво је избрисао и вратио је међу остале чаше на полици у малој кухињи. На столу у дневној соби остала је само чаша из које је Флоренца

испила отров сипан у лимункаду. У ту чашу Роберт је сада усую још мало белог прашка... Закључавајући врата промрљао је: „Било је тешко, али је сад и то готово. Свршено је с љубоморним сценама које ми је приређивала. Најзад ћу моћи да почнем нов живот с Луцијом“. — Свој план сам величанствено извео — говорио је тренутак касније Луцији која га је чекала на плажи. — Нико ништа неће посумњати ако будеш изјавила да сам ја остао с тобом на плажи док је Флоренца отишла да се пресуче. Нешто касније пекарски

помоћник који је свако поподне доносио хлеб открио је Флоренцино тело и стао да дозира у помоћ. Роберт Базен није ни сањао да инспектор Вернер проводи свој одмор у једном малом рибарском насељу недалеко од његове куће. И једва је успео да савлада изненађење када се инспектор појавио. Инспектор Вернер пришао је непомићном телу несрећне жене и почео да празни џепове њеног огртача од фротира. Из џепова је извадио једну марамицу, два метална новчића, једну хемијску оловку и малу пудријеру. За то време Роберт је окупљеним суседима објашњавао како апсолутно ништа није знао

о драми која се одиграла на неколико метара од њега. Он се у то време вероватно купао са Луцијом или је, пак, седео на обали. А одатле се ништа није могло видети због песковитог узвишења које се налази између обале и његове куће. Пошто је прегледао џепове жртве на чијем телу није било никакве ране, инспектор је исто тако пажљиво претражио и тле око тела, али ништа није нашао. Флоренца је пала на бетонску стазу што је водила у мали врт иза којег се налазило пешчано узвишење. Заиста, са тог узвишења море и плажа се нису могли видети. — Могу ли да уђем у кућу? — запитао је инспектор.

— Без сумње ћемо унутра наћи нешто што би нам бар донекле објаснило ову драму. Роберт Базен, који је изванредно вешто глумио бол и очајање, пошао је испред инспектора. Извадио је кључ из џепа од панталона, откључао врата и ушао у кућу праћен инспектором, који је на столу у дневној соби одмах спазио чашу у којој се још могао видети остатак белог праха. — Имате ли телефон? — запитао је инспектор Базена. — Да. — Дозвољавате? — Свакако. Док је окретао бројчаник, инспектор Вернер није скидао поглед с Роберта Базена. — Хало, полиција? Молим вас да одмах дођу кола која ће преузети тело несрећне жене из виле „Леп изглед“. Да, нека неизоставно пође и лекар. И не заборавите да понесете лисице. Јер, заједно са жртвом можете преузети и убицу... Роберт је разрогачених очију пратио последње инспекторове речи. Хтео је да протестује. Коракнуо је према инспектору. — Бескорисно је да одричете. Врло добро знате да сте је ви убили — предухитрио га је Вернер. На основу чега је инспектор Вернер тако брзо открио убицу?





ХОЋЕ ЛИ БЛАТО ПРОГУТАТИ ГЛАВНИ ГРАД МЕКСИКА?

СПОМЕНИК НЕЗАВИСНОСТИ ПОДИГНУТ ЈЕ НА КОЉУ ТАКО ДА НЕ ТОНЕ. ПОШТО КУБЕ ОКО ЊЕГА ПРОПАДАЈУ ОН СВЕ ВИШЕ ШТРЧИ ИЗНАД ОКОЛНИХ ЗДАЊА



ЦЕО ЈЕДАН СПРАТ ЗАДЊЕГ ДЕЛА ДВОРЦА УМЕТНОСТИ УТОНУО ЈЕ У ЗЕМЉУ



ВЕЛИКА БАЗИЛИКА САНТА МАРИЈА ОД ГАДАЛУПЕ ИСПУЦАЛА ЈЕ И НА МНОГИМ МЕСТИМА СЕ ИСКРИВИЛА

Мало је познато да престоница земље — домаћина следеће Олимпијаде Мексико са 6.400.000 становника спада међу пет највећих градова света. Још је мање познато да је у време када су га ацтечки грађитељи 1325. године основали Мексико био нека врста Венеције Новог света. Већи део платоа Анахуак на коме је саграђен Мексико био је покривен језерима. Насеље, које се у то древно доба називало Тенохтитлан, подигнуто је на острву које су са копном везивала три узана земљана језичка. Град је био испресецан каналима и насипима а веза између кућа одржавала се пирогама и чамцима са равним дном.

Када су шпански конквистадори 1521. године заузели град, срушили су све велике ацтечке споменике, разорили насипе а Индијанце претворили у робове који су под кнутом исушивали језера и мочваре. Мексико је престао да личи на Венецију. Конквистадори су начинили још једну крупну погрешку. Искрчили су густе шуме, које су штитиле град од ветрова и ерозије воде. Приликом обилних пљускова вода се почела сливати у Мексико. Тако су после јаких провала облака у јесен 1629. године бујице преплавиле град и разрушиле стотине кућа у којима се утопило 30.000 становника. Чули су се предлози да се Мексико пресели са места

које су изабрали његови ацтечки оснивачи, али шпанска администрација није могла да прежали огромне инвестиције које је утрошила за подизање града. Мексико је остао на свом месту. Становници овог древног града почели су вредно да копају његове трошне темеље у потрази за водом која се сливала дубоко под градом. Свакодневно су ницале десетине нових бунара, тачније речено, становници Мексика „пили“ су своје сопствене темеље. У међувремену је прерастао у милионску метрополу. Мексико је 1930. године имао милион становника а данас броји преко шест милиона! Све то заједно допринело

је томе да је град почео да тоне. У почетку доста споро, а затим све брже. Од 1830. године до 1938. тло Мексика се сваке године спуштало за четири сантиметра. У току следећих 12 година темељи Мексика су пропали за чатава два и по метра. За последњих 20 година неки делови града пропали су и по 6 метара у земљу. Прекокоћ су нови тротоари постајали вијугави а трамвајске шине до-

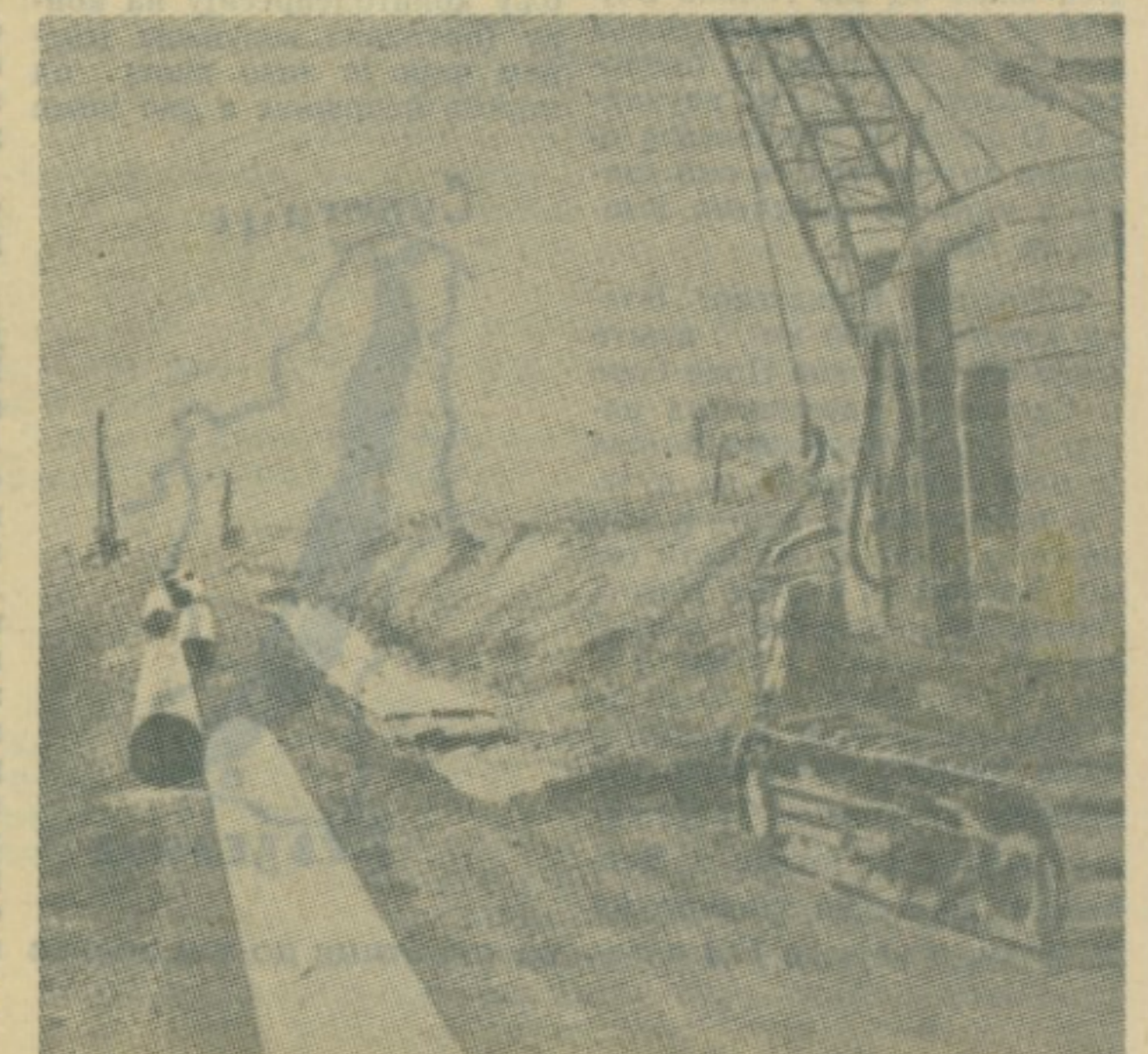
бијале су грбе. Велики мермерни Дворац уметности саграђен 1935. године толико је потонуо да се његов први спрат нашао на нивоу улице. Упркос свим мерама које се предузимају, Мексико и даље тоне 13 до 20 сантиметара годишње. Хидролози који су последњих година вршили проучавања тла Мексика дошли су до запрепаштујућих открића. Темељи Мексика почивају из житкој каши која садржи 85

ља у ствари један огроман сунђер. Мексико се може спасти једино изградњом огромних аквадукта испод града кроз које би вода отицала далеко од њега. На тај начин вршила би се редовна дренажа тла. Али, само за један такав аквадукт, који треба да се протеже 25 метара испод темеља Мексика, општина је затражила од Међународне банке зајам од 100 милиона долара.

МУМИНИ И ВАМПИР

ЈЕЛИ ВИ ГОВОРТЕ ВАМПИРА?
 ШТА?
 НАЈОПАСНИЈА ЖИВОТИЊА У ЗООЛОШКОМ ВРТУ!
 ПОБЕГЛА БЕНО-КАС!
 БЕЛИКА?
 ШТА ВИ НАЗИВАТЕ ВЕЛИКИМ?
 СЛО-НА!
 МАЛА ЈЕ ОНДА... АЛИ ОПАСНА!
 КАКО СЕ ПРЕПОЗНАЈЕ ВАМПИР?
 КАД ВАС УЈЕДЕ... ГОТОВИ СТЕ ЗА ГРОБ!
 ШИШТИ КАД ЈЕ ЉУТА!
 БОЛЕО БИХ ДА ЗНАМ НЕШТО ПРЕ ТОГА
 ВАМПИР МОЖЕ БИТИ НА СВАКОМ МЕСТУ!
 МАЛИ ЈЕ, ОПАСАН И ШИШТИ!
 УПОМОК! УГРИ-ЗАО МЕ!
 ВАМПИР МЕ! УГРИЗАО!
 ШТА ДА РАДИМО?
 НЕМА ШТА САД ДА СЕ РАДИ ТО ЈЕ КРАЈ!
 МОЈЕ ЧИЗМЕ ДАЈ ЊУШКА-ЛУ!
 СПЕРИ ОТРОВ ЛИМУНАДОМ, БРЗО!

СИНТЕТИЧКЕ ЦЕВИ ЗА ВОДОВОДЕ



Совјетски стручњаци Метлов и Забурдајев залажу се у једном совјетском часопису за што већу примену полиетиленских цеву за потребе снабдевања сеоских насеља водом. Они као главни разлог наводе да су ове цеву лакше од металних. Затим, су отпорне на мраз, не рђају и не подлежу електрохемијској корозији. Предност полиетиленских цеву испољава се и код монтаже и спајања. Цеву се спајају грејањем на температури од 150 до 180 степени Ц. Један крај цеву је ужи, док је други шири, тако да једна цев може да уђе у другу и спајају се загревањем. Два монтера могу за 8 часова рада да положе и споје 400 дужних метара цеву. Уколико дође до лошег споја, он се одмах уклања обичним исцањем и на истом месту ради се нови. Полиетиленске цеву се у СССР-у примењују и за дубоке артешке бунаре. За сеоске водове притиска до 6 атмосфера ове цеву могу боље него металне и ливене — тврде ови совјетски научници.

НАГРАЂЕНА МУМИНОВА «МАМА»

На Десетом конгресу Међународне организације за омладинску књижевност, који је почетком овог месеца одржан у нашој земљи, златна Андерсенова награда додељена је финској књижевници Тове Јансон. Главно занимање Тове Јансон је сликарство. Преко читаве године она слика фреске и паное а кад дође лето повлачи се на једно мало острво Бредскар у Финском заливу. Ту, док се одмара од свакодневног посла, она пушта машти на вољу и тада настају веселе приче и рајају се необичне личности чије доживљаје она брзо и вешто преноси на хартију. Тако су „рођени“ и Муминови, измишљени становници измишљене долине Мумин, Муминови, њихови сродници и суседи нису ни људи ни животиње — мада изгледом подсећају на доброћудне нилске коње — али ипак имају све људске особине. Због тога су вероватно тако брзо освојили симпатије деце и одраслих. Наши читаоци упознали су овогодишњу добитницу Андерсенове награде кроз једну причу у сликама „Мумин на пустом острву“. Тове Јансон има верног следбеника и помагача. То је њен син Ларс Јансон који црта епизоду коју наш лист објављује — „Мумин и вампир“

НАЈСТАРИЈИ ЉУДСКИ ЛИК



Први пут у археолошким ископинама у Перуу нађен је људски лик. Слика је уклесана у камену и краси један од споменика древног града Пајатена. Стручњаци сматрају да овај барелеф потиче из старије епохе Инка.

90 — ГОДИШЊИ СТУДЕНТ



Георгиј Папалашвили из Тбилисија завршио је основну школу још осамдесетих година прошлог века. Пре неколико година изненада га је обузела жеља за учењем и он је недавно у 93. години добио универзитетску диплому. Папалашвили тврди да је способност памћења сачувао захваљујући томе што је још у младости напамет научио 17 хиљада стихова епа „Витез с тигровом кожом“, које је читавог живота непрестано понављао.

ВЕСЕЛА БАШТОВАНКА



Поливање поврха и цвећа у врту доста је напорно. Да би се тај посао обављао лакше и са више задовољства, у Француској су се појавиле баштенске канте које свирају. Напуњена водом „весела баштованка“ — тако су назване ове канте — док год се њоме полива, свира један мекет из 18. века.



Године 1958. у беспућу Аризоне на месту где је случајно просеута већа количина нафтних деривата ижикљао је бујан коров. То је научницима указало на неслушене могућности за повећање плодности тла и богатији род захваљујући нафти. Данас се посипањем танког слоја специјалних нафтних деривата постижу невероватни резултати. У Аризони је род шаргарепе у току зиме порастао за 59 одсто а у Калифорнији је родило за 90 одсто више краставца. У првом случају пољопривредници остварују за три милиона старих динара већу зараду по хектару а у другом за 450.000.

Нафтних дериват, сличан по изгледу танком слоју смоле, задржава се на површини тла. Он доприноси порасту температуре тла за три до шест, а који пут и читавих 12 степени. Поред тога, заштитни слој омогућује да се сунчева топлота дуж задржи. Свака култура може се посадити раније него у уобичајеним условима, а ипак ће знатно пре проклијати и биће заштићена од хладноће. Слој нафте штити биљке и од ерозије, а ипак не представља никакву препреку пробијању младих стабљика. Експерименти са нафтним дериватом званом „малч“

Жељва у мусџињи

извршени су у 24 разне земље Средоземља, Латинске Америке, Азије, у Индији и Пакистану, и свуда су показали одличне резултате. Још 1960. године млади пољски хемичар Тад Лес почео је да употребљава малч у борби против пустиње у Сахари. Он је приметно да добро заштићене дуне изложене довољним количинама воденог талога могу дати обиље култура и плодова. На малој дубини испод површине влага се задржи за све време од једног кишног периода до другог. На жалост, ветар брзо односи површинске слојеве и ису-

шује влагу. Већ 1961. године на иницијативу пољског хемичара почела је да се „сеје“ нафта дуж обалских ивица Либијске пустиње. На тај начин конзервисана је влага испод површинског слоја пустиње што је омогућило да се пре пет година усред пустиње посади млада шума. Данас стабла еукалиптуса и либијског Сахари већ достижу висину од 18 метара! Шибљаци жутоцрвене акације постали су тако густе да се једва могу прокрчити. Трава расте у изобиљу тамо где је пре тога вековима господарила само заталасана пустиња.



ЕФИКАСНО СРЕДСТВО

Американци се све више одушевљавају такозваним филмовима страве и ужаса. Знајући то управа једног њујоршког биоскопа специјализованог за давање ове врсте филмова истакла је на вратима следећи натпис: „Погледајте овај филм над филмовима, пун ужаса и страха. Ако хоћете да се уверите у истинитост наших речи, поведите са собом неког од фамилије кога ускоро желите да наследите“.

И ЗА ЊИХ КОНКУРС

У једном градињу савезне америчке државе Охајо ускоро ће се одржати конкурс лепоте за „крупније“ особе. Учесници конкурса мораће



да испуњавају следећи услов: да буду високи најмање 1,90 сантиметра а тежики 100 килограма. Поред тога, према пропозицијама овог конкурса, учесници ће морати да покажу снагу и вештину, на пример да савију гвоздену шипку или укроте разбеснелог коња.

ИСКУСНО ОКО

Недавно је у Шведској отпочела сезона лова на северне јелене. Фармери са севера зем-



ље, поучени досадашњим лошом искуством, жигосали су своју стоку крупним жутим словима „К О“, што на шведском представља скраћеницу за краву. То је био једини начин да заштите своје краве од „искусних“ ловаца.

МАРАТОНСКИ ФИЛМ

У Јапану се снима филм „Човек у положају“ према истоименом роману јапанског писца Јумпеја Гомија. Сам можда и не би био толико значајан да његово извођење неће трајати 9,5 часова. За време приказивања овог филма гледаоци токијских биоскопа добијаће уз улазницу ручак и вечеру.

ЈЕДНО БЕЗ ДРУГОГ НЕ МОЖЕ

Из билтена Светске здравствене организације у Женеви види се да у свету има 800 медицинских високих школа и факултета. Према оцени стручњака овај број медицинских училишта недовољан је за 3,3 милијарде светског становништва. Недостаје 250 до 750 медицинских високих школа и факултета. Али, ако би се и смогло новца за њихову изградњу и уређење појавила би се једна друга велика тешкоћа: требало би пронаћи 25.000 до 75.000 професора и предавача за образовање нових медицинских кадрова.

НАЛИЧЈЕ ВАРОШКЕ РОМАНТИКЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

У историјским романима и приповеткама, који описују живот и збивања у европским градовима средњег века, све изгледа лепо и романтично. Улицама се метају племенице госпе и угледне грађанке. Прозоре украшава цвеће, испод њих на враним коњима промичу витезови, пред кућама се играју деца, а занатиље, колачари и печењари извикују своју робу. Улице су простране, чисте, ваздух свеж и испуњен птичјим појањем. Го лубови слећу на прозоре и рамена пролазника. Такву идилу средњовековних градских улица приказују својим читаоцима готово сви романтичарски књижевници. Оне су свагда тако лепе, и код Виктора Игоа, и код Валтера Скота, па и код нашег Аугуста Шеное и Јосипа Јуричића.

А у ствари ништа се прљавије и незгодније није могло замислити од смрдљивих, прашњавих и блатњавих средњовековних улица, најчешће толико тесних да се кроз њих није могао да провуче ни коњаник. Дешавало се да витези, и не само они него

чак и сами краљевски синови, гину у тим сокацима. Не, нису их у њима ноћу нападали разбојници већ су оне биле толико непроходне и пуне опасних и дубоких рупа да су у њих упадали и заглављивали се њихови коњи, често и они сами. Старији син француског краља Луја Дебелог, престолонаследник Филип, ја шући 1131. године кроз париске улице „нашао је на једну свињу, која је поплашила и оборила коња у дубоку рупу чачу услед чега је погинуо сломивши врат први краљевски принц“.

Улице су биле и нечисте и то преко сваке мере, јер се на њих избацивало ђубре из кућа, прљави вода фекалије и измет домаћих животиња. У Паризу је све до 1372. године било допуштено избацивање ноћних посуда на улици кроз прозор с тим да се пре тога упозоре пролазници „Пази, вода!“ Нагомилано ђубре је трулило по улицама и смрад се ширио чак до изван вароши.

„Ми смо у близини Париза, каже се у једној средњовековној француској припове-

ци, — где толико заударе да немо сви, моја госпо, попадати у несвест“. Уличну нечистоћу повећавало је држање домаћих животиња, а нарочито свиња, гусака, кокошију које су летеле по ђубриштима. У Паризу је задах био толико тежак и загушљив да је краљ Филип Август, 1185.

ција 1215. године поплочала само главне улице. Париз је све до тринаестог века „град пун блата и стрховито каљав“. Оксфорд је први од енглеских градова калдрисао своје главне улице године 1300. и то на захтев универзитета, који се у својој пред- ставци жалио на „кисела и

купатила која су била под надзором и заштитом Градске општине.

Баш због тих врло строгих хигијенско-санитарних мера стари средњовековни Загреб нису угрожавале тешке и катастрофалне епидемије. Куга, најстрашнија болест која је уништила становништво мно-



године, отворивши прозор на својој соби пао у несвест запахнут тешким уличним смрадом, који се ширио од ђубрета нагомиланог поред његове краљевске палате.

Нужници с одводом фекалија у подземне канале у средњем веку били су познати само у Венецији. Иначе, у осталим европским градовима избацивање су на улицу, а само понегде у реку.

Прве калдрме по улицама постављене су у италијанским градовима. Тако је Флорен-

смањива испаравања из уличних баруштина“. Лондон је калдрисао своје главнице улице тек 1417. године. Од словенских градова калдрисане улице први је добио Праг (1331).

Ноћу улице нису биле осветљене. Градови су остајали у помрчини — „уколико месец није вршио дужност општег фењерије. Па стога му је и посвећено толико идиличних стихова“. Касни ноћни пролазници морали су носити са собом фењере.

А у нашим старим градовима? И у њима је било све исто као и у онима на европском западу. Године 1272. у Дубровнику је објављена наредба да суботом свако треба да помете испред своје куће; 1332. забрањено је пуштање свиња на улицу; 1395. да се погане улице, а нужници „да се не држе на дрвеном балкону с предње стране куће већ са задње како нечист не би текла по улици“.

И тако су се у Дубровнику стално доносили хигијенско-санитарни прописи, и понављали под претњом врло оштрих казни ако се не буду извршавали. Међутим, судећи по томе што су ови прописи често обновљани, стари Дубровчани их нису баш тако лако прихватили.

Кад би властела изашла у шетњу по дубровачким улицама, око њих је бесно трчкало по десет „рта и угара“ (паса), који су често уједали и нападали пролазнике. Тек 1661. године наређено је да се пси на улици воде на ланцу, а ако кога нападне и озледе — сматраће се кривим њихов господар.

Кућни нужници представљали су у свим средњовековним градовима и вековима касније, највећи проблем за одржавање чистоће и хигијенских прилика. Највећи део прописа градских већа односи се на њих. Изгледа да је загребачка општина била врло строга у том погледу; већ 1450. године она је одредила где и како треба да се смеће такви санитарни уређаји. Треба признати да је загребачка општина у настојању да заштити здравље својих грађана далеко одмакла од оних на западу и то већ врло рано у средњем веку. Око 1320. године у овом граду строго је забрањено пуштање свиња, крава, оваца на улици. Али, како се њени грађани често оглушују о такве наредбе, оне се понављају и поопштрава казна за сваки преступ. Стари Загреб на брду Грину био је збијен између градских бедема на прилично тесном простору, и зато је било потребно одржавати чистоћу на улицама и у двориштима, на тргу где се продају намирнице, и своју личну. Зато је Загреб већ од четрнаестог века имао јавна

својих грађана, управљачи општине загребачке 1480. године донели су и овакав закон: месар који би клао нездраву стоку и продавао болесно месо, кажњава се батинама. С месом обешеним о њега, био је протеран из града и опоменут да се не сме враћати у њега јер ће бити спаљен...

Године 1472. у једном едикту загребачке општине стоји: нико не сме бацати на улице ђубре и спљачине; цркотине се не смеју бацати на улицу, ни у близини краљеве палате, а продавачице поврћа (пиљарице) не смеју над намирницама шити и плести... Забрањује се, дакле, оно што се чинило. А „краљева палата“ у старом Загребу, изгледа, да баш није била много поштована.

У Београду је прве хигијенско-санитарне мере прописивао кнез Милош. Оне су врло значајне и занимљиве, а свакако да су их инспирисали учени Срби, који су долазили из прекосавских и прекодунавских области. У Београду, односно Србији, они су настојали да се примене за своје време врло напредне хигијенско-санитарне мере које су важиле за градове и насеља у Аустрији. Разуме се, да се у београдској вароши којом су још господарили Турци све те мере нису могле тако лако и брзо остварити и да су их се више придржавали Срби него Турци. Срби, београдски варошани, често се жале кнезу Милошу како оно што они уређују у свом граду Турци намерно загађују и уништавају.

ГАРАНЦИЈА ИЗНАД СВЕГА

У једном локалном листу у Детроиту појавио се пре извесног времена следећи оглас: „Познати уметник у бацачу ножева тражи младу храбру особу, која би му у његовој тачки послужила као живи циљ. Гарантовано осигурање живота од 3.000 долара.“

ПРОПАЛА НАГРАДА

Учесник у једном од много бројних наградиних конкурса једне америчке телевизијске станице није имао среће. Тачно је одговорно на сва постављена питања, благовремено их доставио конкурсној комисији па је чак између многих других, који су као и он испунили све услове, жребом био изабран за једну од награда: бесплатан седмодневни боравак у Флориди. Међутим, управа казнионице у Синг-Сингу није му одобрила да се за седам дана из затворске ћелије пресели у неки хотел на Флориди.

ЧИЧА ТОМИНА КОЛИЦА

ЈЕДНОГ ФЕБРУАРСКОГ ДАНА 1850. ДВА ЧОВЕКА СУ РАЗГОВАРАЛА.

ЗНАЧИ, ВИ ЗАХТЕВАТЕ ДА ВАМ ДАМ И ТОГ ЦРНИЦА ДА БИХ ДОПУСТИО СУМУ, ХАЛИ?

ДА, ШЕЛБИ! ПРИСТАНИТЕ ИЛИ ОДУСТАНИТЕ!

ЧУЈТЕ, ХАЛИ! НЕ МОГУ ДА ВАМ ДАМ ТОМУ! ОН ЈЕ ВРЕДАН, ПОШТЕН И ОДРЖАВА ЦИТАВО МОЈЕ ИМАЊЕ!

НЕ ОДУСТАЈЕМ ОД СВОЈ ЗАХТЕВА! ИЛИ ТОМУ ИЛИ ДА МИ ВРАТИТЕ НОВАЦ ДА ПОСЛЕДЊЕ ПАРЕ!

НЕКА БУДЕ! ОБЕРАДТЕ САМО ДА БУДЕ С ЊИМ ЛЕПО ПОСТУПАТИ!

ПА ЈА ГА ЗАТО И ТРАЖИМ!

ОСТАВИТЕ МИ ТОМУ! ДАЈУ ВАМ УМЕСТО ЊЕГА ДРУГА ДВА РОВА!

НЕ БРИНИТЕ! НИКАД МЕ НИКО НИЗЕ ВИДЕО ДА КИЊИМ СВОЈЕ РОВОВЕ! СТРОГ САМ С ЊИМА, АЛИ...

ВЕРУЈЕМ ВАМ, ХАЛИ! СУТРА ГА МОЖЕТЕ ПОВЕСТИ!

ПОШАО САМ ДА ТЕ ПОТРАЖИМ, ДРАГА!

КО ЈЕ ОНАЈ ЧОВЕК НЕПРИЈАТНА ЛИЦА С КОЈИМ СИ ТОЛИКО ДУГО РАЗГОВАРАО У СВОЈ КАБИНЕТУ?

НАСТАВИТЕ СЕ

Тајанствено острво

ПО РОМАНУ
ЖИЛА ВЕРНА
ЦРТА: И. КРУЉЕВИЋ



Шах

СА ШАХОВСКИХ МЕРИДИЈАНА

ЛЕЊИНГРАД. — Први руски шаховски клуб почео је са радом 27. марта 1853. године у Петербургу (сада Лењинграду). Гроф Кушељев — Безбородко, познат као меце на у литерарним и шаховским круговима, уступио је клубу просторије у својој кући. Клуб је имао око сто чланова. Поред познатих шахиста тога доба: Петрова, Урусова, Шумова, Михајлова и других у клуб су били учла-

ђивао убедљиво мештани. Тражећи госту достојног противника неки познаници наговорили су старог професора за непредвиђени двобој. Уверен у брзу победу, Хаваши је прву партију играо у нападачком стилу, али је једног момента, да би спасао даму из окружења, изгубио лаку фигуру. Мало после тога у знак предаје порушио је фигуре. У реванш партији Хаваши није успео да се избори ни за реми, па је морао да призна победу старом професору који је носио једино титулу шаховског првака породице Недељковић у Сремским Карловцима.



њени Толстој и Тургенев. Ипак, највећи број чланова клуба потицао је из редова виших чиновника, официра и представника петербуршке аристократије. Клуб је радио до краја 1860. године кад је, пошто је код већине чланова опало интересовање за игру, престао са радом. Клубу припада заслуга што је из дао брижљиво уређена правила шаха под називом „Устав шаховске игре“, и покренуо часопис „Шаховски лист“.

ДАРУВАР. — Мало је познато да је Милан Недељковић, професор гимназије у Сремским Карловцима, победио у мечу са 1:0 познатог мађарског мајстора и члана олимпијске репрезентације Хавашија. Било је то 1922. године када се професор Недељковић као пензионер налазио на одмору у Дарувару. Баш у то време тамо се затекао и мајстор Хаваши, који је побе-

ђивао убедљиво мештани. Тражећи госту достојног противника неки познаници наговорили су старог професора за непредвиђени двобој. Уверен у брзу победу, Хаваши је прву партију играо у нападачком стилу, али је једног момента, да би спасао даму из окружења, изгубио лаку фигуру. Мало после тога у знак предаје порушио је фигуре. У реванш партији Хаваши није успео да се избори ни за реми, па је морао да призна победу старом професору који је носио једино титулу шаховског првака породице Недељковић у Сремским Карловцима.

ФИШЕРОВА МАТУРА. — Роберт-Боби Фишер у много чему представља јединствену појаву у савременом шаху. Приврженост шаху била је толико јака да није могао да редовно похађа школу. Наставници школе у Бруклину, чији је био њак, нашли су се пред проблемом: шта да раде са дечаком који је по цео дан затворен у соби окружен шаховском таблом и књигама или успешно учествује на турнирима. На основу ваљаних резултата постигнутих за шаховском таблом они су му признали да је „успешно завршио школовање“ и уручили му матурску диплому.



РУКОПИС ИЗ ГЕТИНГЕНА

У Библиотеци Универзитета у Гетингену (Западна Немачка) чува се шаховски рукопис на латинском језику с партијама из краја 15. века (око 1490. године). Сматра се да рукопис потиче из Француске, а неко време налазио се у Чешкој. Непознати сту-



ДВА РЕКОРДА НА ТУРНИРУ

На великом међународном турниру 1889. године у Њујорку прво и друго место поделили су Чигорин и Вајс. Чигорин је поставио рекорд на овом маратонском такмичењу добивши 27 партија, Мак-Леод, који је на истом турниру заузео последње место, у току такмичења био је „озбиљан“ конкурент Чигорину. Успео је да забележи 31 по-раз!

ШАХОВСКЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Пре 16 година у Новом Саду организовано је масовно шаховско такмичење на коме је за шаховским таблама седло 2.100 шахиста! Меч је одигран 5. марта 1959. године између екипе Новог Сада и Новосадског гарнизона у част избора за Народну скупштину ФНРЈ. Интересовање за учешће на такмичењу било је велико, само из Новог Сада за екипу се пријавило 3.500 шахиста од којих је одабрано 1050 за екипу и 200 за резерву. Дом Армије, где је меч игран, лично је на огромно шаховско борилиште. Ипак, све је функционисало по утврђеном програму. Сваких пола часа објављивано је стање меча чији је коначан резултат гласио: 554,5 : 495,5 за шахисте Новог Сада. Ево неколико појединости које посебно карактеришу огроман труд који је уложен у ову велику шаховску манифестацију: штампано је 2.000 шаховских таблица 2.000 плаката широм Војводине обавештавало је зајнице ресоване о мечу, преко 100 судија водило је меч уз помоћ посебних редара.

РЕМИ РЕКОРДИ

Ретки су случајеви да један учесник све партије одигра нерешено. Ипак, забележено је неколико примера да велики мајстори шаха нису били у могућности да забележе победу, али ниједан од осталих шахиста на турниру није био кадар да их победи. На турниру у Хестингсу 1929/30 године. Мароци је све партије ремизирао, а то исто учинио је О'Кели на турниру 1959. године у Бевервајку. Најсвежији пример из турнирске праксе је необичан резултат др Трифунковића на међународном турниру у Јајцима прошле године. То је био јубиларни турнир у част 800-годишњице града на коме је учествовало 16 играча. У свих 15 партија, на опште изненађење, велемајстор је успео да постигне само реми.

ДОПИНГ У ШАХУ

Велика шаховска такмичења изискују од такмичара огроман физички и психички напор. Данас турнирске партије често трају и преко осам часова, па је стога схватљиво што и најбољи шаховски мајстори у одсуђним тренуцима греше. Да би се осветили у току игре играчи узимају црну кафу, сендвич или колач и сл. док мањи број налази у пушењу неку врсту одмора и унутрашњег мира. У жељи да побољша могућности шахиста у току игре, немачки лекар др. З. Менлајн употребио је пре једног ма-

КОЛИКО ЈЕ НА ЗЕМЉИ ВРАТА...

ЗНАТЕ ЛИ да географска имена: Тбилиси (СССР) Агуас Калентес (Мексико) Хот Спрингс (Сједињене Америчке Државе) имају једно те исто значење: место где из земље избија врела подземна вода.

Главни град Грузије Тбилиси одавно је познат по својим врелим сумпоровитим изворима.

Реч „агуа“ на шпанском значи вода; „агуас“ је множина те речи — воде, док „калентес“ значи врео.

Хот Спрингс је такође Тбилиси — само на енглеском. Прва реч у овом географском имену значи „врео“ а друга „извори“.

Шта би се на први поглед могло наћи заједничко у географским именима која уопште не подсећају једно на друго:

Демир капија
Дербент (град на Каспијском мору).
Дарјал (чувени теснац на Кавказу)
Гангадвара (планински пролаз, кланац на северу Индије)
Баб-ел Мандеб (мореуз између Африке и Арабијског полуострва)
Вавилон (престоница старог Вавилонског царства)
Демир капу (кисура на Криму).

У свим овим именима, само на разним језицима, налази се реч „врата“.

Имена наше Демир-капије

и кримске Демир-капу у ствари значе „гвоздена врата“. Тај назив је турског порекла.

Име града Дербента на Каспијском мору персијског је порекла и значи „затворена врата“. Тако се некад називало утврђење које је „затварало“ стари пут који је повезивао Каспијско море и не проходне планине Дагестана.

И име дубоке кисуре Дарјал на Кавказу је персијског порекла. Њено древно име било је „Дар-и-Алан“, што значи „врата Алана“. Персијанци су се бојали својих ратоборних суседа номада Алана, који су једно време држали у својим рукама главни пролаз у Кавкаском планинском ланцу.

Гангадвара — врата Ганга. Тако се на индијском зове место где се велика река, пробивши се кроз последње оранке Хималаја, разлила по

плодним равницама Хиндустана.

Баб-ел-Мандеб су такође врата, само „врата суза“. Мореузу су дали име арабљански морепловци. Није тешко замислити колико им је тешко задавала пловидба кроз узан мореуз шибан ветровима кад су му дали тако тмурно име.

Реч „баб“ на многим семитским језицима значи „врата“. Град који је у историји познат као Вавилон звао се у древности „Баб-Илу“ што значи „врата бога“.

Иако говоре разним језицима и имају различиту боју коже, сви народи у свим крајевима света на исти начин стварају географска имена. Та имена различито звуче али њихово значење је слично или потпуно исто. То је и природно: много је народа и много језика на свету, али су мислили и мишљења исти.

КАМЕН — ПОШТАНСКО САНДУЧЕ

У музеју града Кептауна чува се велики камен који је доведен са Рта добре наде. Тај камен је дуго времена служио морнарима читавог света као поштанско сандуче.

Некада су крај Рта добре наде бродови обавезно стајали да попуне резерве пијаће воде. Морна-

ри који су пловили у Индију остављали су своја писма на обали под каменом, а морнари који су се враћали у Европу, узимали су та писма и предавали их адресатима. Тај камен — „поштанско сандуче“ с Рта добре наде чува се сада у музеју у Кептауну.

WALT
DISNEY

ШУМА ДЕТИЊСТВА

ПО
РОМАНУ
А.А.МИЛНЕ



Твиста читалаца

Имам 18 година и редован сам читалац вашег листа који ми се веома допада. Желео бих да се дописујем са друговима из целог света и наше земље. Језик дописивања је енглески, француски и српскохрватски. Скупљај марке и разгледнице, волим филм, а навијач сам „Партизана“. Највише ми се свиђа игра Хасанагића.

Енвер Муџаџа
Ул. Боре Вукмировића 90
Пех — Космет

Редовна сам читатељка вашег листа, па вас молим да ми испуните жељу и објавите адресу у следећем броју. Имам 14 година, и желела бих да са другарицама и друговима широм земље и иностранства мењам забавне грамофонске плоче. Језик дописивања: руски и српскохрватски.

Васић Гордана
Илијаш код Сарајева
О.Ш. „27 јули“

Ваш лист редовно читам па бих желела да у њему објавите моју адресу. Желела бих да се дописујем са младима и девојкама из земље и иностранства. Имам 17 година и ученица сам III разреда средњомедицинске школе. Скупљај разгледнице глумца и градова, волим филм и музику. Језик дописивања: македонски, српскохрватски и француски.

Живковска Стоица
Ул. Партизанска бр. 133
н. Нерези
Скопље

Имам 13 година, ученица сам VII разреда. Желела бих да се дописујем са децама и девојкама широм наше земље и иностранства. Језик дописивања српскохрватски и руски. Сакупљај разгледнице страних земаља и фотографије глумца и певача. Од глумца обожавам Жан Пол Белмонда, Љубишу Самарџића и Слободана Перовића. Радо слушам забавну музику. Од интерпретатора забавне музике волим Ђорџа Марџановића, Златка Голубовића, Драгана Стојинића и Лолу Новковић.

Страстан сам навијач „Партизана“. Најомиљенији играч у овом тиму ми је Владана Ковачевић.

Оливера Јеремић
VII/3 О.Ш.
„Степан-Стево Филиповић“
Ул. Патрисија Лумумбе 5
Београд

Пошто читам ваш „Политикин забавник“ који ми се јако допада желела бих да будем ваш пријатељ. Желела бих из свег срца да имам што више пријатеља у Југославији с којима бих могла да се дописујем. Молила бих вас да објавите моју адресу, желим да се дописујем на румунском, француском и српскохрватском језику, на различите теме.

Зovem се Стамате Елена, имам 16 година и станујем у граду Sinnicolaul — Mare.

Stamate Elena
Str. Mihai Eminescu No 59
Sinnicolaul — Mare
R. S. Romania

Зovem се Селејон Ана и имам 16 година, пратим са великом љубављу ваш лист „Политикин забавник“ и желела бих да будем и ја његов пријатељ. Желела бих да имам што више пријатеља у Југославији, и зато бих вас молила да објавите и моју адресу.

Selejon Ana
Str. Mihai Eminescu No 37
Sinnicolaul — Mare
reg. Banat
R. S. Romania

Редован сам читалац вашег листа и он ми се много свиђа. У њему има пуно лепих и занимљивих ствари.

Пошто нам је наставница музичког васпитања задала да сакупљамо слике познатих композитора за албум, а то је немогуће да се нађе у било којем часопису, ја бих вас замолила да ви у вашем листу објавите уз кратку биографију познатих композитора и њихове фотографије.

Читатељка из Рашке

Редован сам читалац вашег заиста интересантног листа и допадам и се што испуњавају жеље читалаца који воле дописивање. Шаљем вам своју адресу са молбом да је објавите у вашем листу из истог разлога тј. ради дописивања. Имам 19 година и желео бих да се дописујем са девојкама из свих крајева наше земље.

Лешњковић Миленко
Николе Тесле 1-а
Винковци

Сталан сам читалац вашег листа „Политикин забавник“ и желео бих да у њему објавите моју адресу. Зovem се Цвијан Слободан, и имам 11 година. Ученик сам V разреда. Желео бих да се дописујем само са друговима и другарицама из СССР. Сакупљај марке, разгледнице, слике глумца, значке. Језик дописивања: српскохрватски и руски.

Цвијан Слободан
ул. Вељка Дугошевића 78
Петровац на Млави — Србија

Сакупљај фотографије филмских глумца и глумица и њихове адресе. Поред тога бих волео да се дописујем и са друговима и другарицама из земље а нарочито са приморја. Имам петнаест година. Одговарам на сва писма.

Петровић Зоран
Радничка 57
Ваљево — Србија

Имам 17 година, идем у III разред гимназије и желела бих да се дописујем са читаоцима „Политикиног забавника“. Сакупљај разгледнице и волим забавну музику.

Дворнић Милица
гимназија „Бранко Радичевић“
Сремски Карловци

ЗГОДЕ И НЕЗГОДЕ ЖИВОТИЊА

КО ЈЕ ОТКРИО АМЕРИКУ?

По предању гуске су спасле Рим. Али ни папагаји нису учинили ништа мањи подвиг — они су открили Америку. Ево како се то десило. Шпанска каравела под Колумбовом командом лутала је морима. Колумбов сапутник морнар Пинзон, пред залазак сунца, стајао је на палуби и посматрао морске даљине. Али, одједном он угледа велико јато папагаја који су летели у југозападном правцу. Искусни морнар Пинзон правилно је оценио да птице лете на конач који је негде на копну. Следећег дана Пинзон је наговорно Колумба да измени курс каравеле и да је усмери у правцу лета папагаја. Каравела је узела курс на југозапад. Убрзо су Колумбови морнари угледали обалу и први пут видели Америку.



ПЕРНАТИ ХОРОВОЋА

Прича се да је један француски љубитељ птица научио свог чворка да звиждује Марсељу, а затим га је пустио на слободу. После извесног времена Марсељу је певало велико јато чворака.

КРИЛАТИ ШВЕРЦЕРИ

Стране границе Швајцарца је поставио неколико кошница. Пчеле су убрзо откриле налазиште меда. У току неколико дана сто килограма меда било је „транспортвано“ пре ко границе. Све су то учинили крилати „шверцери“ на очиглед граничара.



НАЈБОЉИ ТКАЧИ

Плетење рибарских мрежа врло је заморан посао. Рибари Западног Иријана (Нова Гвинеја) пронашли су лак на-



чин за израду мрежа. Рибар направи квадратни рам, затегне на њега лијану и однесе у цунглу. Тамо обеси рам о дрво где има великих паука који хватају птице и врати се кући. Следећег јутра рибар се врати до дрвета и ту нађе готову мрежу коју су пауци исплели за једну ноћ. Оваква мрежа може да издржи оптерећење од 3 до пет килограма.

ПОБЕДНИК ТВРДА ГЛАВА

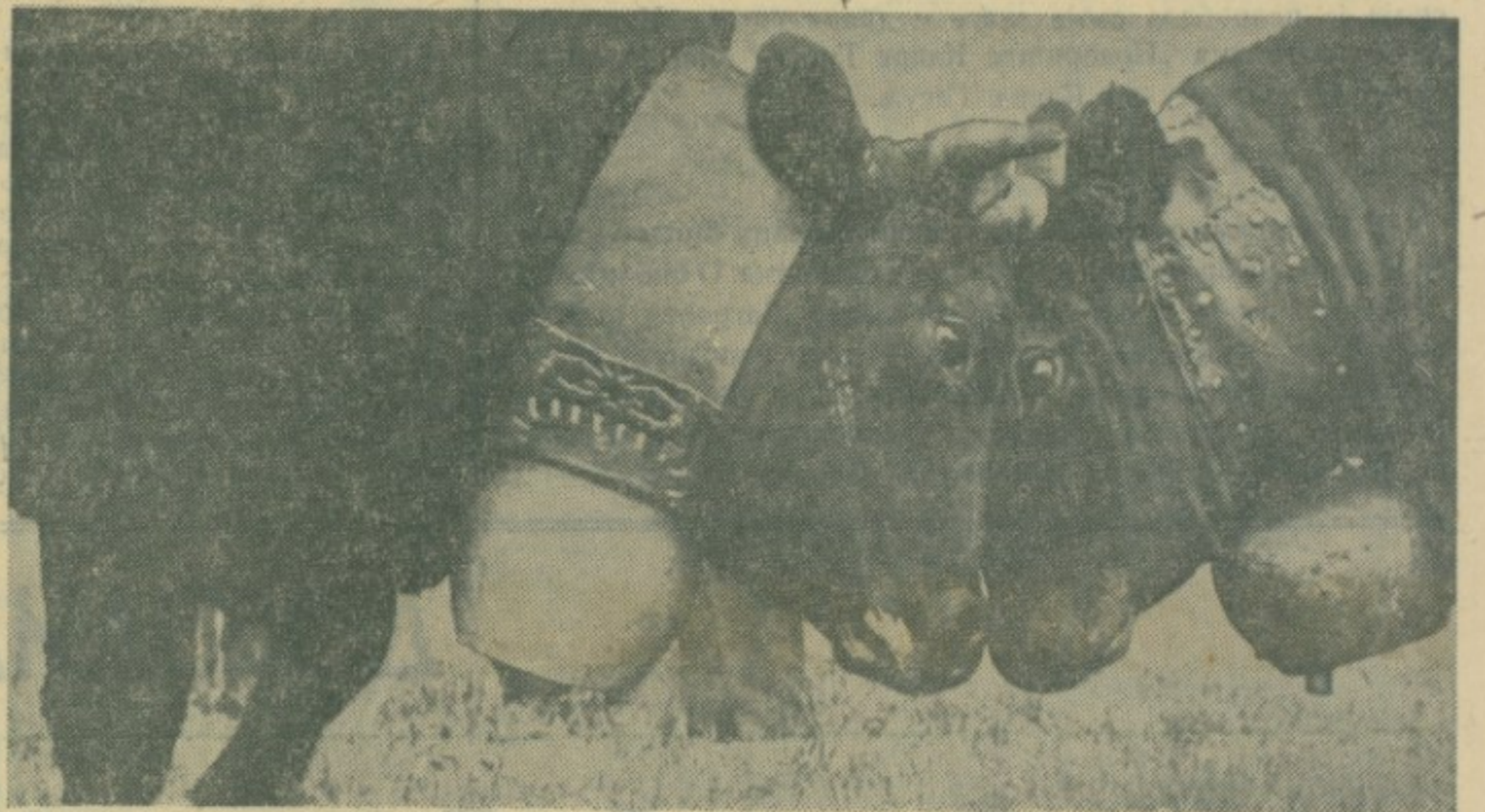


БОРБА КАМИЛА

Сваке године у пролеће када стока почне да напушта стаје и крене на планинске пашњаке, једно мало швајцарско село у близини Ситена слави свој „велики дан“. Тада се из ближе и даље околине стичу у ово село снажне краве које ће учествовати у избору „краљице“. Ова титула припада најхрабријој и најјачој крави. Борба која се некад водила у природи за положај краве предводнице претворена је овде у веселу атракцију и село ску свечаност. Парола гласи: глава против главе. Победник је онај ко има најтврђу лобању и ко све конкуренте избаци из борбе.

У Индији су такође познате овакве борбе животиња. Усред индијске пустиње у Чанан Пеару одржавају се сваке године организоване борбе камила. Оне су повезане са ходочашћем, које доводи хиљаде индијских и пакистанских мухамеданаца у ово светиште. После завршетка верских церемонија, маса ужива у напетом призору огорчене борбе камила. Свако племе шаље своју животињу у арену и за неколико секунди настаје опасна туча: песак се усковнтла, пена се појављује на њушкама раздражених животиња.

Било то у швајцарском планинском селу или у индијском пустињском песку, животиње следе своје природне инстинкте у борби за вођство у стаду. Када је борба окончана, читаве „сезоне“ владају мир и слога. Све животиње поштују ону која је доказала да је најјача.



ШВАЈЦАРСКЕ КРАВЕ ИСПРОВАЈАЈУ ИЗДРЖЉИВОСТ СВОЈИХ ГЛАВА. КРАВА КОЈА ОСЕТИ ДА ЋЕ БИТИ ПОВЕЂЕНА, ДАЈЕ СЕ У БЕКСТВО И ДРУГИМА ПРЕПУШТА ОВАЈ „НАПОРАН РАД ГЛАВОМ“

ДВОБОЈ СА АЛИГАТОРОМ



Ловац Рос Алан из Силвер Спрингса (Калифорнија) ни сам не зна колико је алигатора уловио у свом животу. Док поглед на ове прождрљиве разбојнике изазива језу код посетилаца зоолошких вртова чак и кад су од публике одељени сигурном оградом, овај искусни ловац не боји се ни најстрашнијег алигатора. На сликама је приказана борба младог Тома Алана, сина Росовог, са једним од ових циновских гуштера.

ТОМ СЕ У СКОКУ БАЦА НА ЗВЕР ДУГУ ТРИ МЕТРА, КОЈА ТРАЖИ СПАС У БЕКСТВУ. САД ТРЕБА ГЛАВУ АЛИГАТОРА ЗГРАВИТИ ОТПОЗАДИ И ЧВРСТО ЈЕ ДРЖАТИ.

Деветнаестогодишњи Том је одлучио да пође стопима свог оца. Још као дечак сањао је о дану кад ће и он савладати одраслог алигатора. Не треба ни да кажемо да је потребно много храбрости и вештине да би се

ПОЧИЊЕ ДВОБОЈ НА ЖИВОТ И СМРТ. КРОКОДИЛ СЕ ПРОПИЊЕ ВИСОКО ИЗНАД ВОДЕ. ЊЕГОВ РЕП ВЕСНО УДАРА ПО МУЉЕВИТОЈ ВОДИ. АЛИ, ТОМ ГА ЧВРСТО ДРЖИ.

само ушло у траг животињи у мочварним водама Окичоби језера где иза сваког чемпреса вреба опасност, а да и не говоримо о самој борби са јаким, опасним и прождрљивим противником и то — голим рукама.

ОТАЦ АЛАН ВРЗО ДОВАЏУЈЕ СИНУ УЖЕ, НЕКОЛИКО СЕКУНДИ КАСНИЈЕ ОПАСНОСТ ЈЕ ПРОШЛА: ТОМ ЈЕ ЧВРСТО ВЕЗАО ЧЕЉУСТ АЛИГАТОРА, КРОКОДИЛ МОЖЕ БИТИ ОТПРЕМЉЕН У ЈЕДАН ОД ЗООЛОШКИХ ВРТОВА ШИРОМ АМЕРИКЕ.

Јесте ли икада чули како „разговарају“ рибе? Или можда и ви спадате међу оне који верују да су рибе неме?

Доморочи на острвима Малајског архипелага умеју да слушају и разумеју гласове риба. Ту вештину научили су од својих очева и дедова јер се она од памтнека преноси с колена на колена. Рибар-ослушкивач спушта се с времена на време у воду, и то тако да му се уши налазе 30 до 40 сантиметара испод површине. Према



гласовима риба он готово с непогрешивом тачношћу може да одреди на којој се удаљености налазе, колико их има, да ли се крећу, хране или бацају икру. Гласови риба нарочито су „гласни“ за време мрешћења.

И кинески рибари умеју да ослушкају и разумеју гласове риба. Кажу да кинески рибари могу да за време мрешћења открију греча чак и не заронивши у воду. Они једноставно спусте у реку шупљу бамбусову цев и њоме, као лекари слушалицама, ослушкају реку.

Рибари који добро познају гласове риба умеју и да их подражавају. Због чега? Да би обманули и примамили рибе.

Знате ли како неки рибари лове сома? На бућкало. Бућкало донекле подсећа на кутлачу а рибари га праве од меког дрвета: јабуке или бреста. Справа је дугачка око 40 сантиметара. Седећи у чамцу рибар у руци држи бућкало на које је на-

мотан канап. На крају канапа је удица с мамцем. Повремено рибар удара по води чашицом бућкала при чему настаје нарочити звук. Ти ударци по води веома драже сома: намамљен њима он доплива до чамца, а понекад може чак и да искочи изнад површине воде.

Шта ти звуци представљају за сома, не зна се још тачно. Сматра се да такви звуци настају кад сом хвата храну. А други сомови кад чују да неки сом једе, хитају према том месту да би поделили с њим његов плен. Неки рибари сматрају да звук бућкала подсећа сома на кретање жабе. А сомови, као што је познато, воле да се почасте жабама.

Ако се у воду спусте осетљиви хидрофони, може се пратити кретање и приближавање великих јата риба. На мору, боље рећи у мору могућно је успоставити акустичку службу — специјалне бове са осетљивим хидрофонима. Уловивши звуке који говоре да се јато приближава, бова аутоматски, помоћу кибернетичког уређаја, почиње да му се креће у сусрет. У исто време радио-отпремник уграђен у бови емитује обавештења о величини јата и месту где се оно налази.

Као што видите, за људе неких професија веома је важно да умеју да разликују гласове појединих риба. Зоолозима то знање може бити корисно да послужи у проучавању живота риба и њиховог „понашања“ као и у откривању многих тајни из рибељег царства. Јер о рибама ни издалека још није све познато.

Без обзира колико се за време мрешћења удаље од родних обала, рибе се враћају у ушће својих река. Како их налазе? Неки научници сматрају да се рибе оријентишу према мирису; запамте како мирисе вода њихове реке. Постоји још једна хипотеза — акустичка. Напуштајући своју реку рибе једном заувек запамте како „шуме“ њене обале. Сваки рт, сваки камен, свака стена „шуми“ на свој начин. Када се рибе враћају оне поново чују те исте звуке, само обрнутим редом. И свака погрешна „нота“ говори: „Промени курс“.

СА СВИХ СТРАНА

ПОВЕДИЛА ИРОНИЈА

Познати руски адвокат Ф. Н. Пљевако бранио је на суду једну старицу која је била оптужена да је украла чајник у вредности од 50 копејки.

Јавни тужилац је говорио да је старица сиромашна, да ју је горка невоља натерала да украде чајник, да је крађа сама по себи незнатна, али је крађа ипак крађа, приватно власништво је светиња, све почива на приватном власништву, па ако се дозволи да се тај принцип наруши — држава ће пропасти.

После јавног тужиоца говорио је Пљевако: — Много невоља, много страдања морала је да поднесе Русија у току свог хиљадугодишњег постојања. Печењеви су је пљачкали, затим Половаци, Татари... Двадесет језика је насртало на њу. Москву су освајали.

Али све је претрпела, све је издржала Русија. И још више је снажила и напредовала од страдања, али сада сада... Старица је украла стари чајник који вреди 50 копејки! То Русија, наравно не може издржати, због тога би неповратно пропала.

Пљевако је ово изговорио и сео. Суд је старицу ослободио.

ГОВОР НА ЈЕДНОЈ НОЗИ

Посланик италијанског Парламента Ларос предложио је да се у Парламенту усвоји обичај бразилских Индијанаца, према коме је вођа племена имао право да јако брбљиве говорнике обавезе да за време говора стоје на једној ноzi.

ЈЕДНА ЗАБЛУДА

У пролеће 1825. године Проспер Мериме, који је тада почињао да пише, попео се једног дана у студио свога пријатеља уметника Етјена Делаклиза. Тамо се обукао у шпанску женску ношњу, а о врат обесио ђердан. У том оделу насликао га је уметник. Доцније је овај портрет штампан у зборнику позоришних комада под називом „Позориште Кларе Гасуљ“. У предговору зборника речено је да је Клара Гасуљ Шпањолка, да је поднела много мука и патњи у животу, да је била затворена у манастир, да је одатле побегла да би ступила на сцену и постала глумица, а касније је испробала своје снаге у драматургији. У ствари, аутор зборника „Позориште Кларе Гасуљ“ био је лично Проспер Мериме, не Клара Гасуљ.

ЈЕЗИК БИЗНИСМЕНА

У Њујорку се чува књига с пописом свих бродова који су претрпели бродолом на морима и океанима. О библијском Нојевом ковчегу у овој се књизи каже: „Саграђен је 2248. године пре наше ере. Материјал — дрво непознате врсте. Дужина — 300, а ширина — 50 лаката. Брод има три палубе. Наменен је за транспорт звери. Сопственици: Ноје и синови. Последњи пут брод је виђен на планини Арарату“.



»МАРКОВО СЕНО«

На десној обали Топлице у атару села Крчмара, односно у његовом засеку званом Лозница, у дворишту Јована Добрињаца, налази се интересантан остењак висок око 6 метара. Усамљен и изграђен од чврсто цементованих облутака шљунка он делује веома импресивно. Посматран из непо средне близине оставља утисак лепо зденутог, витког и високог пласта сена. По народном предању остењак представља сено или отаву коју је Краљевић Марко положио Шарцу а затим отишао на „рујно вино“ код крчмарице Маре. Зато га мештани најчешће називају „Марково сено“ или „Маркова отава“.

На ушћу Косанице у Топлицу налазе се развалине зване Марина кула. Предање каже да су то остаци дворна крчмарице Маре по којој је и село Крчмаре добило име.

ИЗ ДРЕВНЕ МУДРАСТИ

БОГАТСТВО МУДРАЦА

Биас је био један од седам мудраца старе Грчке. Када су непријатељи освојили његову отаџбину, сви грађани су почели да беже, носећи сваки што је више могао од свога имања. Биас није ништа носио и мирно је ишао. Неки га човек упита:

— Ти ништа немаш, никакво богатство ниси сачувао?

Биас му одговори:

— Све своје сабом носим.

Биасово богатство бежаше у његовој души, а не на раменима.

ОТРОВ ЗВЕРИ

Једног грчког филозофа су упитали:

— Који је животињски ујед најопаснији?

Он је одговорио:

— Од дивљих звери — ујед клеветника, од питомих — ласкаваца.

ОДГОВОР ТЕМИСТОКЛА

Неки opak човек са острва Серифа, рече славном грчком војсковођи Темистоклу:

— За сву славу коју си стекао има да захвалиш отаџбини, а не самом себи.

Темистокле му одговорио:

— Упамти, ни ја да сам Серифљанин не бих био познат, а ни ти да си Атињанин никада не би био славан.

ДОСЕТЉИВОСТ ХАНИБАЛА

Ханибал, славни картагински војсковођа, није могао да натера слонове да пређу неку дубоку реку, а није имао ни сплавова да их превезе на другу обалу. У једном моменту се досетио. Заповедно је једном војнику да рани највећег и најљућег слона, па да одмах скочи у реку и да је преплива. Када је војник рани слона и скочио у воду, разјарени слон да би му се осветио полетео је за њим и почео да плива, а то исто учиниле су и остале животиње.

О ГРОБНИЦИ КРАЉИЦЕ НИТОКРИДЕ

На гробници вавилонске краљице Нитокриде биле су написане ове речи: „Ако неком од оних који ће после мене владати вавилонском државом, буде потребан новац, нека отвори ову гробницу и нека узме толико колико му буде потребно. Ако му није потребан новац, онда нека не отвара гробницу, јер му то неће ништа користити“.

Ова гробница остала је недирнута све до развојка Даријеве царевине. Дарије се надао да ће у гробници наћи много новца, па ју је отворио. Новац није нашао, него тело краљице и ове написане речи: „Да те не сагорева пожар да за новцем, ти не би отварао гробнице покојника“.

ЛОЛОМИЛОСЕУ... ДОГОДИЛО СЕ У... ЛОЛОМИЛОСЕУ



... Лондону. Број жалби да се у животним намирницама често налазе „страна тела“ порастао је у Енглеској, само у прошлој години, за више од педесет процената. Каменчићи, комади канала, ексерни у хлебу и другом пециву постали су нешто свакодневно. Недавно је један грађанин из тек отворене конзерве с компотом извукао запушач за каду с ланчићем.



... Девону. Пролазници су застајали испред излога радње Брајана Малерса, читали текст таблице прислоњене на један велики стаклени акваријум и распитивали се за цену. Трговац им је објашњавао да та роба није за продају али да их може послужити свим осталим што је у радњи. На табlici је писало: „Невидљиве кинеске рибе-борци зване змајеви“.



... Канзас Ситију. У највећем градском хотелу, познатом по свом комфору, један гост се пожалио директору што у соби нема телевизијски пријемник мада у проспектима пише да свака соба има телевизор. Истрага која је после тога предузета показала је да су само за последње две године хотелски гости „однели“ из соба 450 телевизијских пријемника.



... Лаосу. Један званични енглески изасланик, који је требало да води неке преговоре с бившим премијером Боун Омом, стигао је пред премијерову палату у Лаосу окачен о уже које је било спуштено из једног хеликоптера. Овај у историји дипломатије незабележен начин путовања изасланик је изабрао из нужде: сви путеви су због поплаве били непроходни.



... Лондону. На штандовима са животним намирницама у радњи Доналда Ога појавиле су се као „последњи крик“ конзерве од пластичне масе са оригиналном шкотском водом. Љубитељи вискија не само из Лондона и Енглеске већ и из читаве Европе нагнули су на конзерве да би своје омиљено пиће из Шкотске могли да мешају са шкотском водом.



... Оклахоми. Возачи аутомобила који су због саобраћајних прекршаја осуђени на казну затвора уместо да сами седе у ћелији могу да тамо пошаљу у замену — свој аутомобил. Ови уступци не чине се свима већ оним возачима који документовано могу да докажу да би њихово седење у затвору проузроковало озбиљне породичне тешкоће.



... Калифорнији. Дејла Кларка је пре пет година ујела оса од чега се тешко разболео. Да би убудуће избегао сличну опасност Кларк се после оздрављења посветио подводном риболову. Недавно га је један морнарнички хеликоптер открио онесвесћеног у његовом чамцу осам километара далеко од обале. Изгубио је свест од убода — осе.



... Дербширу. У породицама општинских службеника у Хинору владало је недавно велико узбуђење које је помало личило на прави рат. Општинске власти донеле су наредбу да се последње повишице плата општинским службеницима држе у највећој тајности „да би од њих и сами службеници а не само њихове супруге видели који динар“.

ОНАЈ ЧИЈИ ДОЛАЗАК НЕ ВИДИТЕ

БАЈКА ИЗ ЗАПАДНЕ АФРИКЕ

Људи који живе у селима дуж реке Ковали, крај густих шума, често су говорили о створењу које су назвали Онај Чији Долазак Не Видите.

Причали су да се та звер читав дан крије у сенци великог дрвећа очекујући долазак ноћи. А када се сасвим смрачи, она напушта шуму и, као леопард, бешумно се прикрада у село.

— Наши најбољи ловци покушавали су да улове ту звер — говорили су они. — Постављали смо јој зајке и клопке на стазама и појилима, али узалуд. Та звер је најокретније и најбешумније шумско биће. Сваке ноћи она се увлачи у наше колибе. А никад се не може ни видети ни чути.

— А шта та звер ради и због чега треба да је се плашимо? — питала је младеж.

— Онај Чији Долазак Не Видите је краљевац — одговорили су старци. — Он краде људима мозак и приморава их да до јутра на све забраве.

Док су људи тако седели и разговарали, припуцао им се Онај Чији Долазак Не Видите и украо им мозак. И сад више они не разговарају, не смеју се, не мисле, већ само леже, ништа не схватају и остаје у таквом стању све док се сунце поново не роди.

— Чему нам пси ако не могу да га чују, ако на њега не лају? — питала су деца.

— Ни пси не могу да га чују. Када се припуца он и њима украде мозак. Онај Чији Долазак Не Видите има и друго име. Неки га називају Сан.

Једном су млади разговарали о чудној звери и један од њих, по имену Бијафу, рече:

— Какви смо ми ловци кад не можемо да убијемо Онај Чији Долазак Не Видите?

— Лако је то рећи — одговори му други ловац по имену Гунде. — Где да га нађемо? Наши дедови су били добри ловци али га нису могли уловити.

— Чуо сам да он на стази не оставља никакав траг — рече ловац Диба. — Како да га онда тражимо?

— Ако он стварно живи у шуми, као што кажу старци, онда ћемо га наћи. И ослободити се те напасти једном за свагда! — рече Бијафу.

— Ја се не бојим — придружи му се Гунде.

— И ја ћу поћи с вама! — додаде Диба. — Ухватићемо ту звер коју називају Онај Чији Долазак Не Видите и убити је. Тада ће нас старци похвалити и дати нам дарове.

И Гунде, Диба и Бијафу кренули су у шуму поевши са собом копља и ловачке ножеве.

Ишли су, ишли, стално ослушкујући али Сан нису чули. Тражили су на земљи његове трагове, али Сан их није остављао ни на најмекшем тлу.

Шуњајући се тако за Сном доспели су до најгушћег дела шуме где становници њиховог села никад нису залазили.

— Мора да је ту, у високој папрати — рече Бијафу.

— Ја га не видим — рече Диба.

— Ја га не чујем — рече Гунде.

— Ако та звер заиста постоји онда ћемо је сигурно уловити на појилу — рече Бијафу.

Пробијајући се кроз шипражје и високу папрат стигли су до места где је река пробила себи пут кроз шуму. На обали реке видели су се трагови дивљих животиња: газела, антилопа, бивола, леопарда.

— Ту ћемо га причекати и кад дође да се напије воде

ми ћемо га убити — рече Бијафу.

Одабрали су високо дрво крај саме воде. Дизало се над реком ширећи своје густе гране и свака животиња која би дошла да утоли жеђ нашла би се под његовом сенком.

— Пењи се на дрво! — нареди Бијафу Дибу. — Кад Сан дође да пије, ти ћеш му скочити на леђа а ми ћемо га убити.

Диба је погледао увис.

— Можда би било боље да се ти попнеш на дрво — одговори. — Не, Гунде и ја стајаћемо овде доле и кад зачу јемо твој глас ми ћемо притрчати.

Али, Диба је одречно одмахнуо главом. Тада се Бијафу обрати Гундеу. И он је одбио.

Прекирали су се они, препирали. Најзад Бијафу нестрпиво лупи ногом о земљу.

— Добро — рече. — Ја ћу се попети на дрво и чекају. А кад зачујете мој позив притрчите што брже можете.

И он се уверао на грану која се надносила над водом и сакрио се међу лишће. А Гунде и Диба заувек су се у шипражје и стали да чекају.

Време је протицало. Антилопа се спустила до воде, на пила се и отишла. Наступила је ноћ, кроз таму су бешумно летеле сове. Тихо, шуњајући се, на воду су долазили опарди, пили и одлазили. Бијафу се прилепио уз грану и чврсто стежући у руци ловачки нож чекао.

Тама се сасвим згуснула. Месечева светлост, пробивши се кроз облаке, расекла је тмину.

А Бијафу је чекао и мислио о томе како ће се старци обрадовати кад они ухвате Онај Чији Долазак Не Видите. Али, умор га је савладао. Очи су му се склопиле, али само за трен. Опет су се склопиле и остале затворене мало дуже. Затим је осетио како се разум откинуо од њега и клизнуо у ноћну таму. Трагао се. Срце му је брзо-брзо тукло јер је осетио: звер је у близини.

Замахнуо је ножем и викнуо:

— Видим те! Видим те!

Диба и Гунде притрчали су обали.

— Где је? Где је?

— Ах! Дошао је али се одмах сакрио — одговори им Бијафу. — Вратите се у шипражје и чекајте.

Бијафу је наставио да чека. Ништа се није чуло сем далеког хукања сове и кре-

кетања жаба. Месец је пловио небом.

И поново је умор стао да савлађује Бијафу. Ма колико да се трудио да му очи остану отворене, капци су се лепили. За тренутак је на све заборавио. Чинило му се да плива, некуд у даљину, да то не у дубину. Дрво се од ветра зањихало, Бијафу се ухватио за његову грану и отворно очи. Ножем је засекао ваздух и повикао:

— Видим те! Видим те!

Опет су Диба и Гунде дотрчали са упереним копљима.

— Где? Где је? — викали су покушавајући да у таму открију звер.

— Сасвим је био близу, по не се на дрво! — рече им Бијафу. — Ухватио ме је али сам га ја збацио са себе.

Идите и опет се сакријте. Сад ћемо га сигурно ухватити. Не удаљавајте се много и кад викнем трчите брже.

Диба и Гунде поново су се сакрили у жбуње.

Бијафу је разговарао сам са собом и трљао очи да не би заспао. Мислио је о великом славу које ће настати у селу кад се он врати из лова.

Велики, лењи облак заклоњено је Месец. Све је потонуло у мрак. Ветра није било, чак је и лишће престало да шушти. Умукле су и сове. Ни жабе више нису кретале. И Бијафуине очи лагано су се склопиле а разум му склизнуо у таму. Сан му се неприметно прикрао.

Мало по мало Сан је олабавио Бијафуине руке и оне више нису стезале грану. По-

лако, полако уљуљкивао је Сан Бијафуа. Глава му је падала на груди, нож му је испало из руке и пао у воду. Сан га је све јаче љубио и, ево, најзад га је зграбио и бацно га доле, у реку.

— Диба, Гунде! Ухватио ме је! Он је мене ухватио! — завапио је Бијафу.

Они су притрчали спремни на одлучну борбу, али је већ било касно. Пред њима се на лавио само Бијафу. Сан је ишчекао.

— Где је, где је? — викали су док је Бијафу скроз мочвар излазио из реке.

— Попо се на дрво и бацно ме у воду — одговорио им је Бијафу.

И уморан од блења сео је крај реке и замислио се. Дуго је ћутао и затим је рекао својим друговима.

— Сан се не може уловити. Старци су у праву. Јер он није као леопард који краде наше козе и не враћа их. Ако Сан нешто и краде, он нам то узме само на неколико часова и када дође јутро све нам враћа и људи се опет осећају здрави.

И ловци су покупили своје оружје и кренули да улове антилопу. Донели су је у село и приредили велику гозбу. Старци су се обрадовали и док су се сладили печеним месом распитивали су се да ли су ловци средили Онај Чији Долазак Не Видите.

— Умало га нисмо видели — одговорио им је Диба.

— Ја сам се с њим борио на дрвету — рекао им је Бијафу — али његовој снази ни сам могао да одолим.



— Гурнуо је Бијафуа у реку — додао је Гунде.

— Имали су старци право — опет је проговорио Бијафу. — Не може се видети кад он долази. Чини ти се да ћеш га баш сада угледати, али то се никад не догоди...



ИЗА КУЛИСА МИЛАНСКЕ СКАЛЕ

Марино Марангони већ две деценије ради у милањској Скали као костимер и креатор позоришног накита за најпознатије оперске певаче света. Иако се увек верно придржава стила сваке епохе, у ономе што он ствара увек постоји „нешто“ што се разликује од уобичајеног театарског дотеривања. Стога су чак и Марија Калас и Рената Тебалди као и Марио дел Монако и Борис Кристов благи као јагњаци док им Марангони проба најновије круне и ланце, минђуше и бисером украшене перике.

Пре него што је ступио у милањску Скалу Марино је био земљорадник. Рођен је у селу Кастелмаси у сиромашној породици. Ево шта он о томе каже:

— Отац ми је био кројач а мајка је шила за жене у околини. Мој брат — данас професор за костимографију у Милану — и ја радили смо у пољу. Ниједан се не каже због тога. Брат је први кренуо у Милано, јер није видео могућности да напредује у селу. Чим је тамо стигао, прво што је учинио било је да и мене пријави на курс кројења при телевизији.

Млади Марино, још готово дечак, ускоро је са одела прешао на дугмак која су му изгледала исувише без маште како за мушку тако и за жен-

ску гардеробу. Тако је увече после завршеног посла почео да даје дугмадима нове облике. У слободном времену дељао је лутке у дрвету.

Са петнаест година Марангони је правио дугмак која су изазвала сензацију у позоришним круговима Италије.

Марангони даље каже:

— Једног дана 1946. године појавио се код мене лакеј у ливреји. Помислио сам да је погрешно улаз, али се испоставило да управо мене тражи. У име интенданта Скале позвао ме је да присуствујем саветовању о костимима за следећу оперску премијеру. Од страха су ми се пресекле ноге. Нисам се осећао сигуран у области костимографије. Али када ми је поверено да начиним накит за целокупну једну оперу, нисам могао да кажем не. Речено ми је да све круне морају бити као срасле са главом, чак и приликом опасних двобоја певача.

Целу ноћ је студирао литературу о томе.

Ко данас ступи у студио мајстора Марангонија биће задивљен његовом библиотеком која садржи описе све могуће одеће и ситних детаља који иду уз њу. Исто је тако потпуна и његова збирка фототографија у којој може да се види — увек са срдчним пошветима — не само Марија Калас са накитом као „Норма“

него и Ђулијета Симионато као „Анда“ и Клара Петрели као и многи други чувени уметници.

Марангони је онедавна проширио круг своје делатности. Јер од њега менаџери највећих интернационалних

ревија траже да прави накит и костиме за балете.

Кад су га новинари упитали шта ради кад заврши посао Марангони им је одговорио: — Никад не идем у позориште. Што више гледам бистам нервнији и несигурнији.

У ДВА ТРИ-РЕДА

У Москви се гради прва оперска дворана намењена искључиво деци. На програму ће се налазити опере: „Вук и седам јагића“, „Зимска бајка“, „Криво Орашчић“ и „Пећа и вук“.

★

У мадридским локалитетима се онедавно могу само за 10 песоса гледати часови из торомахије (борбе с биковима) које даје слави тореадор Ел Кордобес, и то на специјалним цу-боксовима с телевизијским екраном.

★

Енглеске продавнице су онедавно слабеделе специјалним машинама које праве „замко-

ве“ од песка и то за свега три минута. „Замкови“ имају и прозоре и врата. Не треба ни рећи да се овом играчком подједнако радо играју и деца и одрасли.

★

Једна позната аустралијска фирма почеће ускоро да продаје бутер у праху.

★

Статистичари тврде да на америчким улицама има више од четри милиона разних аутомата. Последњи новитети међу њима су аутомати из којих се могу добити напаци са ледом, топ ла кафа у чашама као и аутомати за мењање ситног новца.



ЂУЛИЈЕТА СИМИОНАТО И КОСТИМЕР МАРИНО МАРАНГОНИ

» ОПЕРАЦИЈА БРЉИВАЦА «



Продирујући кроз Сицилију јула 1943. године савезничке снаге, састављене од делова Осме британске армије и Треће америчке дивизије, успешно су напредовале све до града Ена, који се налази у централном делу Сицилије. Довде су немачке и италијанске дивизије одступале али су ту на раскршћу путева Ена почеле да утврђују положаје за одбрану.

И савезнички и непријатељски команданти су добро знали: ако падне Ена, Немци ће морати да напуштају Сицилију. Како су савезничке јединице прилазиле централном делу

острва, непријатељ се све жешће борио. Пуцало се из сваког шумарка, са кровова кућа и прозора. Сви покушаји савезничких војника да без великих жртава заузму Ену, остали су безуспешни. Требао је сачекати јаче савезничке снаге са југа Сицилије па онда кренути у напад. Али, то је значило и изгубити неколико драгоцених дана.

Пропаганда почиње

Начелник обавештајне службе америчког 2. корпуса пуковник Бенџамин Диксон налазио се у првим борбеним линијама да би организовао

хватање непријатељских војника. Када су му његови обавештајни официри довели једног војника Сицилијанца, пуковник је одмах почео да га саслушава. Док му је заробљени Сицилијанац причао о радovima на утврђивању своје дивизије, Диксон је запазио да заробљеник стално баца поглед на њиве. Очигледно, био је сељак и није могао равнодушан да гледа непожњевено жито, плодове родне године, које није имао ко да покупи а Сицилија је гладовала.

Тада је пуковник Диксон дошао на идеју да искористи

родну годину као пропаганду. Сакупио је неколико младих обавештајних официра и преобучене у сељаке и католичке попове, пребацио преко положаја у непријатељску позадину. Задатак им је био да за наредних неколико дана пронесу гласине да ће сваки Сицилијанац, који буде бацио оружје и отишао кући да сакупи летину са своје земље, бити сматран грађанином а не ратним заробљеником. Пропаганду је требало спровести тако да то не открију Гестапо и Абвер. Требало је пронаћи погодне људе да гласине продру до сваке куће за рекордно време. Диксон је одлучио да се цела акција спроведе преко сеоских брљиваца, јер је сматрао да ће се вест преко њих најбрже раширити.

Већ првог дана обавештајци су постигли изванредан успех. Вести о „тајним“ намерама савезника шириле су се острвом брзином пожара. Обавештајци су се појављивали и као мисионари и као проповедници и сведочили о истинитости гласина. Они су искористили и сеоске попове, који су целог рата „у повељењу“ све и свашта преносили о ратним догађајима, па су и овог пута једва дочекали да саопште „последње“ вести из савезничке Врховне команде.

Савезнички обавештајци су прошли кроз неколико десетина села, обавили посао и вратили се у центар. Трећег дана рада брљиваца, две хиљаде Сицилијанаца је бацило оружје и вратило својим кућама.

Али, пуковник Диксон се није задржао само на овом

подухвату. Предложио је савезничкој Врховној команди да спроведе акцију међу заробљеним Сицилијанцима: они треба да напишу писма својој родбини и потврде ову вест и додају да ће сви заробљеници Сицилијанци по ослобођењу бити пуштени кућама. Одушевљење међу заробљеницима је било велико. У савезничким дозорима је било 33.000 заробљених сицилијанских војника. Сви су се дали у писање и по више писама.

Паника у непријатељским редовима

Савезничка војна пошта је имала пуне руке посла. Десетине хиљада писама су долазиле до положаја, а одатле тајним каналима пребацивана у сицилијанска села. Немци су открили акцију, али је било касно. Она се толико захуктала да је више нико није могао зауставити. Пропаганда је продрила до последњег сицилијанског војника. Они су почели да напуштају борбене редове и масовно бацају оружје. Пушке, митраљези, пиштољи и топови лежали су на положајима и по пољима. Било је то велико ратиште без војске. За следећих десет дана преко 8.000 војника је отишло на села. Немци су се нашли сами усред савезничких дивизија, а истовремено се борили у сопственим редовима да смире побуне и зауставе осипање дивизије. Било је све узалуд. Сицилијанска дивизија више није постојала. За њом су остали само трагови разбацане ратне технике и униформе. Покушаји Немаца да спрече ово масовно расуло, изазвали су неколико жестоких сукоба са Сицилијанцима.

Јединице 8. британске армије искористиле су расуло непријатељских редова и прешле у напад. Ослабљене положаје Немци су одмах напустили и повукли се према северистоку Сицилије. Више нигде нису могли да се задрже.

Вест о повратку првих Сицилијанаца из заробљеништва ипак је била најјача пропаганда за оне Сицилијанце који су се још задржали у немачким борбеним редовима. Напустили су положаје по цену живота и бежали кући.

Захваљујући пуковнику Диксону и његовим обавештајцима, Сицилија је пала у савезничке руке пре него што су то војни команданти предвидели.



... међу сувоземним животињама највеће чељусти има нилски коњ.

... приликом лета авиона елисе стварају много већу буку од мотора.



... све до страховите ерупције Везува 79. године, када су били потпуно уништени Помпеја и Херкуланум, стари народи уопште нису знали да је планина крај Напуља вулкан.

... хавајска азбука има свега 12 слова; пет самогласника и седам сугласника.

... највећег коња на свету имао је у временском раздобљу од 1902. до 1918. године неки доктор Ј. Гар из Сент Луи-



са у Сједињеним Америчким Државама. Од ноздрва до репа коњ је био дугачак готово пет метара и био тежак 1360 килограма.

... женка рибе јесетре има толико икре да тежина рибљих јаја износи више од 20 одсто њене целокупне тежине.

... године 1892. са аустралијанског брода „Кромдејл“ за време пловидбе по јужном Пацифику само у једном



дану вид ли су 50 потпуно црних ледених брегова.

ТРЕБА ЗНАТИ

На улазу у Јагдину немачки војник заустави чланове Главног штаба за Србију и затражи легитимације. Филип Кљајић — Фића извади радничку књижицу, а курир Вера



показа возну карту. Кад Немац то виде, позва једног сељака, узе му легитимацију и рече:

- Овакву легитимацију морате имати, госпођице.
- Али, кол нас су све општине спаљене.
- А, тако! Комунисти. Али ми смо зато ту да их све побијемо — рече Немац показујући кажипрстом како ће пуцати.
- Ви сте прави јунак! — рече му Вера уз љубазан осмех и настави пут за Филипом.

ДА ЈЕ ВИШЕ САНДУКА

Маја 1942. године, неколико чланова Врховног штаба добоше у село Никовиће. Одмах поставише све радио-уређаје да чују вести Радио-Москве. Сељаци су одмах скупиле. Многи од њих први пут су тада видели радио-апарате.



- Ја колишњи је човек кад се може завући у тај сандук! — узвикну једна жена.
- Ђути! Да нам је више ових сандука, народ би се више зближио и пре би победио — одговори јој старац који је, такође, први пут видео радио.

МОЖЕ САМО ДА НАУЧИ

Октобра 1943. године у присуству чланова Извршног одбора Освободилне фронте и Главног штаба Словеније, члан британске војне мисије мајор Џонс обрати се британском потпуковнику Морју, који је управо стигао са посебним задатком.

- Саопштите овим друговима зашто сте дошли!
- Ја сам додељен на овај сектор да организујем саботаже и диверзије на железницама... — поче Мор с небивајући се.

— Каже да је дошао да подучи партизане како се руже железнице — преводио је Џонс, осмехујући се. — А ја мислим да су партизани највећи мајстори за те ствари и да би овај потпуковник Мор могао да дође код њих да мало учи.

НИСУ СЕ НАДАЛИ

У једном селу близу Обаља, крајем 1941. године, партизани изненада упадоше у село и похваташе све четнике на спавању.

— Каква сте ви војска? Нисте ни стражу поставили пред појатом — примети један борац иронично.



— Па, знате, нисмо се надали. Мислили смо да сте одавно разбијени.

ШТО ЈЕ МНОГО — МНОГО ЈЕ

Док је издржавао казну у Сремској Митровици Радомир Вујовић направио је план шта ће неколико година радити на робији. Свој план изнео је Моши Пијаде:

— Не бих желео да заборавим медицину; хтео бих да изучим политичку економију, да мало ућем у филозофију и историју, да боље упознам југословенску проблематику, да нешто преведем, да научим неколико језика и стенографију и, разуме се, да читам белетристику.

— Да то теби неће бити много? — упита га Моша Пијаде.

— Како много? Имам још четири и по године робије — могу завршити факултет.

ЗНА ДА ПЕВА

Шуњајући се кроз село Шујице, новембра 1941. године четници наиђу на омладинца Мићу, који је певушио неку партизанску песму.



- Зар ти не знаш ниједну другу песму, него ту комунистичку? — уздвара се четник на Мићу.
- Знаш! Ево ову! — одговори му младић, хитро извади бомбу из недара, баци је међу четнике и побеже.

МАЛЕ ВЕСТИ

Ове године август се није баш могао похвалити летним временом. Тако је, на пример, према изјави немачких метеоролога, у овом месецу пало за 15% више кише него ранијих година у истом периоду; рекорд свакако новиског 2,38 метра. Иначе, Сиг од 60% воденог талога.

Међу новије проналаске регистроване у Америци спада и сунчани роштиљ. Он се састоји од једног испупченог огледала од алуминијума које концентрисане сунчеве зраке управља на решетке. Једини недостатак овог роштиља је у томе што може да се употреби само од 10 до 16 часова, то јест кад су сунчеви зраци најјачи.

Према једном новом закону мачке ће у Флориди у Америци убудуће морати да носе звонце око врата да би обавестиле на време... птице.

Управа зоолошког врта у америчком граду Бостону ве ома је горда због нових чланова: четири краве. Наиме, управа је решила да набави ове домаће животиње

јер је примећено да половина градске деце зна краву само са филмског платна или телевизијског екрана.

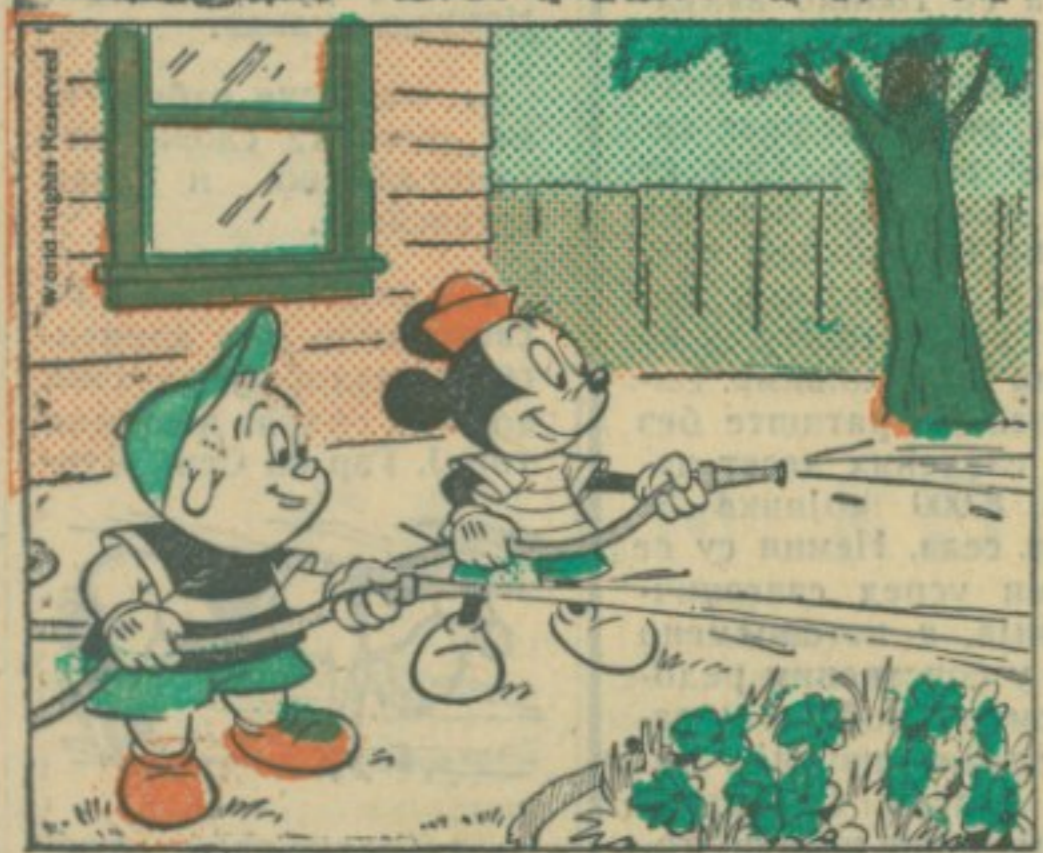
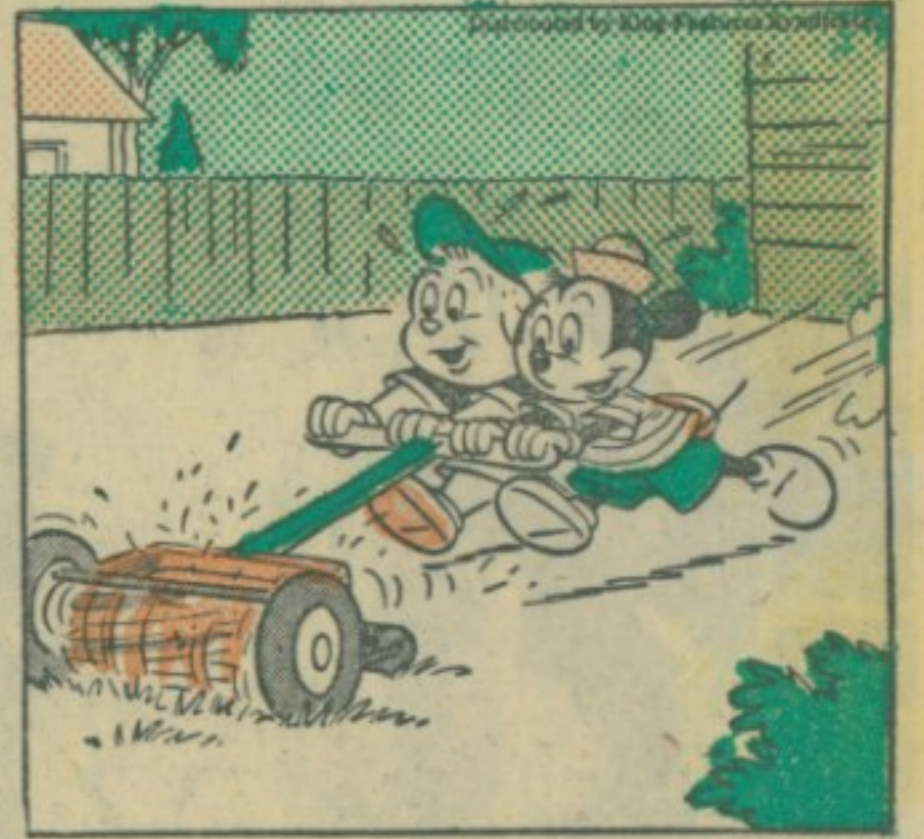
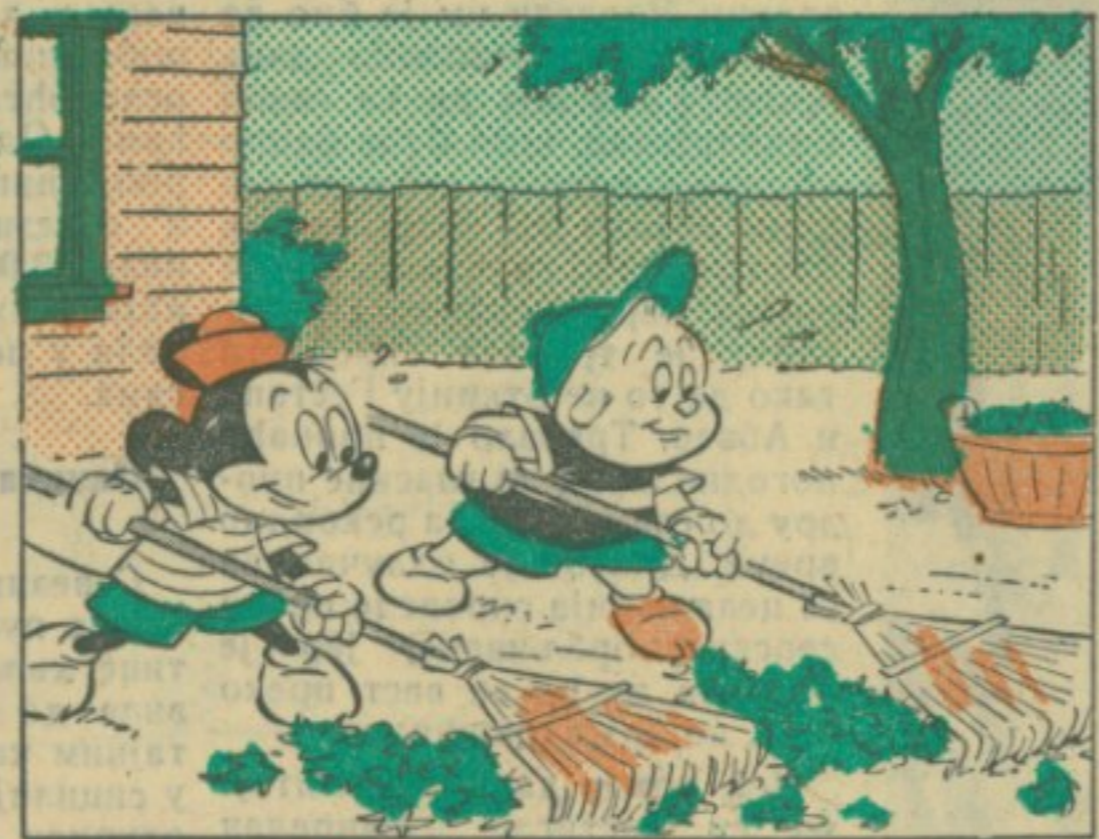
Три милиона тона чађи, 20 милиона тона сумпор-диоксида, исто толико угљен-диоксида загађује сваке године ваздух у европским градовима. Према мишљењу које су недавно изнели енглески стручњаци за здравље, на Енглеску, Западну Немачку и Француску отпада више од половине ове количине.

Двадесет осмогодишња Кристина Нобер из Ерлангена у Немачкој морала је да се попне на специјалне ступице да би после венчања могла да наздрави своје супруга Паулу Сигфриду, који је висок 2,38 метра. Иначе Сигфрид носи титулу највишег човека Европе.

Овог лета најтраженија играчка за дечаке у Лондону била је лутка која се продавала под именом „човек од акције“. Уз њу се добијала и гардероба са 30 различитих одела, између осталих: падобранско, костим за љубе-жабе, космонаутско.

WALT
DISNEY

МИКИ



ЏОНИ ХАЗАРД



ФРЕНК РОБИН

